

חפשי שגם האיסור מוטל לפעמים וכן האזהרה כלל כ"ד ד"ה אך מה שפסק עוד שם דאפי' נפל איסור יבש ביבש שלא במיט בשמים וטועה ולאפי' נפל איסור אחר לחיובין קמא קמא בטיל ובדעת הא"י ודביתו יולא וסיעתם צוה נראה דלא קיל הכי דכיון דעשהו דבשלא

ז (מו) כג [יז] * אם (ח) נבלע איסור מועט לחוד
כלי בשר אם דרכו של אותו כלי להשתמש בו
בשפע היתר מותר להשתמש בו לכתחלה כיון

דראכני'ה אויסר אפי' בנתיבתה אויסר שנפלה לחורן ששים מחיתות
דאיור ומשמע דהיינו שלא במיע' בינע דאליג לייל לחורן שש' דאיור
וכ' מהר"ל ענה דסברה גדולה כיון דההיא שט' ורעיון דכפ' ^א
ידין טעם שכבישנא ורעיון דכ' ברהא שט' ורעיון אפי' אפי' אפי' ^א
ידע אלא אזי אביע ורעוה לר' ור' בלח בלח מחי' טעויל ברכה
הא מכל מקום פלג האיסור העטם ובמהרש"ל פ"ה ס' יז' כ' וזל
כלל מ"ש מהר"ה אפי' אביע לחורן לא סיל' למהר"ל' כותים ומוחלח
שמות טעם בקדרה כו' מה לי שסלקו ר' לא כו' עכ"ל ויחלח אלא
דפרישה' וגם מדברי מהרש"ל וס' ברהא כדעת ר' דאפי' בינע
במיו וודע חור ויעור וחסר וזה אע"פ בעולם דעמי' עגד דעה
ובפרט שאני מקיל וסם מחמירים אכן בספסר מרובע וכה"ל אפשר
להקל מקצת טעמים לעולם בשם ש"ל דמ"ש הרב כל שנה נדע
גמחים אפי' אהיבא דלרין כ' וזכר' ברישא נפל שטים כ' וכן כ' ^א
לפרט דברי מהרש"ל ס' : בבל' ווארני' כגל' פל' הרים כו' . ונחמ' ^א
כלל פ"ה דייא כ' דאשני' לכהתלה מוהר ליתן חמים לקדרה של בשר
כיון דבשר נחשב ואין לספקות אף עדין פשוט דהא כל אויסור
בטל בששים יל' משום דלקחון ס' ר"ט ס"ק א' נחבאל דאיור בסיור
כלל כו' ד"ח שמעין דהיינו בסיור מיאא בטל ואם נפל חלב למים
ול לקחון סימן קצת ס' ס' וס' יחבאל בס"ד :

[illegible]

מספיק כנ"ל אבל הרשב"א סובר דנ"ל לשבח ובמ"ש (נפ"ז) ע"ל א' י"ן במ"ס בנ"מ
והערה מבר לכד ב' חבית שנשפכה אין סודיבין לחיות יושב ומספיק ב' וכן סוחר

פתחי תשובה

דאספילו לכתחלה מותר ליהן האים עקדורה של גשר כיון דגבר מחנכיל מועד. פ' בשבועה שער נסחלי מס' ו' עד סי' וי"ד פ"ג ב"ס :

הנהגתו של הרב הראשי, הרב יצחק אייזיק ווארשקער, הייתה נכונה. הרב הראשי לא היה צריך להחליט על כך לבדו, אלא להעביר את ההחלטה למוסדות הרבניים. הרב הראשי לא היה צריך להחליט על כך לבדו, אלא להעביר את ההחלטה למוסדות הרבניים.

נליון מדרש"א

[illegible]

צבי לצדיק

[illegible]

א. תאנא דהא...
ב. תאנא דהא...
ג. תאנא דהא...

הנהגות המלך

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

פירוש הדש

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

משה ויהונתן

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

ק (א) בריה דהיינו כו'

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

הנהגות המלך

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

ק בריה אפילו באלף לא במיל

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

א (א) בריה דהיינו (א) בגון (א) נמלה (ב) און (א) וניד הנהגה

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

ק (א) בריה דהיינו כו'

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

הנהגות המלך

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

ק בריה אפילו באלף לא במיל

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

א (א) בריה דהיינו (א) בגון (א) נמלה (ב) און (א) וניד הנהגה

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

ק (א) בריה דהיינו כו'

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

הנהגות המלך

הנהגות המלך...
הנהגות המלך...
הנהגות המלך...

מ"ס ב' פסק ב"א"ס דלואסר מה
במלך ד' למחזי ופסק דהו
ל"ן ב' חמש עשר לטון היתוספות
הו' מ' חמש עשר לטון חסר
ה' י"ג חמש עשר לטון חסר
ז' דמ"ס חס' כחמשה עשר
י' דמ"ס חס' חמשה עשר

[illegible]

וְנִחַל לַעֲלֹל דִּין קִטְרָה שְׁמֵהּ בַּהּ בְּשֵׁר בְּשִׁטָּף מִ"ו וְכִסֵּף
מִנֵּה בֹו הַרְבֵּה לִיר אִלּוּ שְׂהוּם בְּלִי חֶסֶד וּבְדִבְחָה הֵרֵב לִקְחֵן
חֲלֵבֶת וַיֵּשׁ בִּי לִכְלֹךְ בֹּו' מִשְׁמַע מִדְּבָרֵי הֵרֵב דִּבְחֵכֶנִי
חִי סוֹף כֻּלּוֹ יִ"ד בְּהִדְוֵה עִ"ם וְחֵטֵּא דְּבִהֲבֵה מִ"ד (בְּסוֹף) שֵׁם
כֻּלּוֹ בִּי לִירָם כִּי מַגֵּד כֹּל הַטֵּנָה מִנֵּה הִי נִרְחַם לִהְרֵב לַפְּסוֹק
מִלֵּה הִנֵּה כֻּבְּלֵי חִסּוֹר מִיֵּהֶר דִּחֵן מִלִּיחַ בְּרוּחָה כִּי לִפְסֵה
חֵלָה הִטְעֵמִי" שְׁמַעְתִּיק הִנֵּה" מִ"ד לַפְּסֵה הִלֵּבֶה וְחִיּוּהֵה מִלִּי
חֵלָה מִפְּלִיעַ הַחִסּוֹר מִן כֻּלּוֹ עִ"ם וְחֵטֵּא הִרָ"ב אִשְׁכּוֹר
הַטֵּנָה עִ"ם: **פֶּדָה** אֲבֵל אֵם הוּא הַפְּסֵד מְרֻבָּה בֹּו' כֻּלּוֹ
בְּחֵ"ל אִם כִּסֵּם בְּכֵ"ס חֵ"ל וְכִן מִיֵּהֶר בְּחֵ"ס חֵ"ל קִטְרָה לִהְדֹּא עִ"ם
מִלֵּה לִיר דִּין אֵם חֵלָה בִּיזֵה וְכֻלּוֹ כֹּל הַפְּסוֹקִים מִיֵּדִים בִּיזֵה
חֵ"ל מִלֵּה מִנֵּה יֵפֶה וְחִיּוּהֵה חֵ"ל יֵפֶה וְכֵס הַמַּחֲבֵה הֵרֵב לִל
דִּחֵה מִלֵּה מִי שְׁמֹאֲרֵה הוּא הִסֵּל לִיֵּה חֵ"ל מִיֵּה מִשְׁבֵּה
מִנֵּה עַד מִיֵּדִיחֵה יֵפֶה יֵפֶה מִיֵּד לִירָם מִיֵּהֶר מִיֵּהֶר בִּיזֵה וְכֵס
הַטֵּנָה חֵ"ל יֵהֵה בֹּו' עִיֵּן שֵׁם וְדוֹק וְעִיֵּן בְּסִימֵן עִ"ם סִימֵן כִּי
חֵ"ל מִיֵּהֶר מִלֵּה לִדְרִים מִיֵּהֶר לִכְלֹל בִּנְה הִרְחֵם הֵרֵב לִכְלֹל
לִיֵּה חֵ"ל וְדוֹק: **פֶּדָה** וְאֵם חֲתָךְ צִרְיָה לִהְעִילֹו. הִיטֵנָה דוֹקֵה לִסֵּ

[illegible]

באר היטב

כבר היה ידוע שיש להם חשדנות כלפינו. הם חשבו שיש להם זכות על כל דבר שיש לנו. הם חשבו שיש להם זכות על כל דבר שיש לנו. הם חשבו שיש להם זכות על כל דבר שיש לנו.

רדב"ז הפתחות סימן (ל"ג) : והכלי שנפל , ענב"ט מ"ט ומיניו כו' . או , חב"א ר"נ

[illegible][illegible]

צבי לצרוק

לחם"י שרי' שאלם שואבו אהל לחולקין אסור וכדמסיק ס' ס"ו אהל לרש"י סגי כס
הס מועט מוסר סמלה ולא יפס יפס ולחולקין לריד יפס יפס דאל"כ פדין רוס

והאלה המנוה כספים מן הכספים. והכסף כסף
מחנות ודולרים (ש"ך) ס"ה ורבה דבריו כי
יני דע"ה אלם אלם דולר לאבן לני בלא דחה המנוה ל
כסף כסף ס"ה אל יל דלתי"ה מני דעבה דהתה

הפר ודם השעיר ביום הכיפורים, שגילתה תורה שאין דם הפר מבטל דם השעיר מטעם עולין, או מטעם מין במינו כמ"ש בסימן צ"ח (פכ"ט), ואי לא גילתה התורה, הייתי אומר שבטל דם השעיר בדם הפר ואין כאן הזאה מדם השעיר וצריך לשחוט שעיר אחר, ויש נפק"מ בביטולו, ושייך בזה 'אחרי רבים להטות' אף ששניהם היתר, או שיש נפק"מ בממון, כמו סוף ביצה (לח) שנתערב קב חטים בעשרה קבים של חברו, ע"ש, אבל כשלעת עתה אין שום נפק"מ בביטולו, מה שייך בזה 'אחרי רבים להטות', למה נטה ומה תועלת בההטיה, ולכן אף שאח"כ יהיה איזה נפק"מ לדינא, מ"מ עתה לא שייך ביטול [כנ"ל נטעם הדבר, ולדינא ע"ע]:

ז מו כתב רבינו ב"י בסעיף ז' אם נבלע איסור מועט לתוך כלי כשר, אם דרכו של אותו כלי להשתמש בו בשפע היתר, מותר להשתמש בו לכתחלה, כיון שהאיסור מועט וא"א לבא לידי נתינת טעם, ולפיכך איסור משהו שנבלע בקדרה או בתוך קנקנים וכיוצא בהם, מותר להשתמש בו לכתחלה, ואפילו בבן יומו, לפי שא"א לבא לידי נתינת טעם, אבל אם נבלע בכלי שדרכו להשתמש לעתים בדבר מועט, כקערה וכיוצא בה, אסור להשתמש אפילו בשפע, גזירה שמא ישתמש בה בדבר מועט ויבא לידי נתינת טעם. עכ"ל. ובספרו הגדול הביא דין זה בשם הראב"ד ובשם הרשב"א והריב"ש, ע"ש:

מח והמור בסימן קכ"ב הביא דין זה משם הרשב"א והשיג על זה, וזה לשונו: ואינו נראה להתיר מק"ו, דאפילו קדרה שאינה בת יומא שהיא מותרת, אסורה משום גזירה אטו בת יומא, כ"ש באותה כלי עצמה,

אע"פ שאין דרך להשתמש בו בהיתר מועט, יש לנו לגזור אטו שמא ישתמש בהיתר מועט, עכ"ל. ואין זה השגה, דטעם ההיתר הוא לפי שאינו מצוי להשתמש באותה כלי בדבר מועט, וכל דבר שאינו מצוי אין חוששין לו, ואיזה ענין הוא לקדרה בת יומא ואינה בת יומא שדרך לבשל בזה ובזה [נ"ן]. ועוד, מנ"ל להטות שזה שגזרו חכמים בקדרה שאינה בת יומא משום גזירה דבת יומא הוה הכוונה על קדרה אחרת, דילמא הכוונה על קדרה זו עצמה, שיטעה ויסבור שהיא אינה בת יומא ובאמת תהיה בת יומא [נ"ן]. ומיהו אפילו כן, לא יהיה ק"ו, אבל מ"מ יש ללמוד לאיסור. וקושיא ראשונה נ"ל דכוונת הטור כן הוא, דכל כלי שהיא בת יומא, בהכרח שלמחר לא תהיה בת יומא, ויש ליתור רק מלהשתמש בה יום אחד, והוה זה ג"כ כמילתא דלא שכיחא, ועם כל זה גזרו חז"ל, משום דלא הקפידו על הקדרה, ולכן גם בזה יש לגזור, ואין לחזור על היתר הקדרה. מיהו מדברי הטור נראה להדיא דאם א"א כלל להשתמש שלא בשפע, כגון שהטיפה נפלה באמצע גובה הקדרה, באופן שגם אם רק לא ימלאוה מלא רק עד הטיפה ג"כ יהיה ששים, גם הטור מודה להיתר, שהרי א"א לבא לידי איסור כלל:

מח ויש מגדולי אחרונים שחולקין על דין זה, וס"ל דלא אמרו כן רק באיסור פגום [נ"ו סקט"ו, ונ"ך נסימן קכג (פכ"ט)] ויש שקיימו דין זה [פרי חדש שס סק"ג, ופרי מואל (שס סק"ט)]. ואמנם באיסור פגום כ"ע מודה דמותר, ולכן יש להורות בכהאי גוונא להשהות מעת לעת, וכולי האי אין לגזור שמא ישתמש באותו מעת לעת, כיון דלרוב הפוסקים מותר גם בכהאי גוונא, ומבטל איסור אין כאן, שהרי אין כוונתו לבטל אלא לבשל בו:

ק דיני בריה דאפילו באלף לא במיל וכו' י"ח סעיפים:

ועוד החמירו במחמץ, ומתבל, ודבר המעמיה, לא מפני חשיבותו, אלא מפני שנותנין טעם הרבה. ויש שהחמירו בביטולן ביותר משישים, אך לא במשהו, כמו תרומה שבטילתה במאה ואחד, וערלה וכלאי הכרם במאתים, ואסמכו

א יש דברים שהחמירו חכמים בביטולם, ואלו הן, בריה, וחתיכה הראויה להתכבד, ודבר שיש לו מתירין, ודבר שבמניין. שלשה מפני חשיבותו, ודבר שיש לו מתירין מפני שנוכל לאכלה בהיתר, ויתבאר בסימן ק"ב.

שיעור
ויש עו
במשהו

ב המ

התורה
כל ש
חשיבו
הרמב"ם

ר. ו
דכשהו
בין גד
וכי
חכמים
בטילה
מקרי
בספיק
שאינן
להקל,
ש]

א ג רוב

בגמרא
ק. ו
התוס'
תורת
(מרומו)
אחד
דשם
עד ט
דג ט
וכיון
של
ששי
דאינ
פירט
וכן

ד ב

יורה דעה סעיף צט ז הלכות תערובות צא באר תנולה

ז' א"מ (ח) נבלע איסור מועט פ' בלי בשר אם דרכו של אותו כלי להשתמש בו בשפע היתר (קו) מותר להשתמש בו לכתחלה (קז) כיון (קח) שהאיסור מועט וא"א לבוא לידי נתינת טעם ולפיכך איסור משהו שנבלע בקדרה או בתוך קנקנים וכיוצא בהם מותר (יח) להשתמש בו לכתחלה ואפי' בבן יומן לפי שא"א לבוא לידי נתינת טעם אבל אם נבלע בבלי שדרכו להשתמש לעתים בדבר מועט (קט) בקערה וכיוצא בה איסור להשתמש אפילו בשפע גזירה שמיא ישתמש בה בדבר מועט ויבא לידי נתינת טעם;

ק בריה אפילו באלף לא בפיל. וכו' ד' סעיפים;

א (א) יבירה (ב) דהיינו

פתחי תשובה
וסמך לייסג סקמיה כסוד פסס פ"ט: (ח) נבלע איסור מועט. פ' בתענית שער נפסלי מקי' ז' פד סי' י"ד מ"ט כז:

באר היטב

ובחזרה תפארת חכז דאפילו לכתחלה מותר ליתן המים בקדרה של בשר כיון דכבר נתכנס: (יח) להשתמש. והס"ד חולק על דין זה ומביא כמה ראיות ללא אמרינן קן

תשובה

כיון שאינו כלי גדולה לא נקרא דרכו להשתמש בו בשפע ולדינא סיים שם בשם היסודות יעקב לחלק בזה בין כלי מחטות לכלי חרס דאם הי' הקדרה של מחטות יש להקל כיון דאפשר להפריד האיסור לא אמרינן דהכלוע נ"ל משא"כ בכלי חרס אין להחיר לבשל בה קאוו"ע לשתות עם חלב עיי"ש ועי' בדבריו לעיל סי' צ"ז (ס"ק ג') מ"ט עוד בענין זה מהם' משמרת שט"ס: (קז) כיון שהאיסור מועט. עפ"י מ"ס מהרי"ב בדבר הקנקנים שמשמין חלב (בלי"ר) בין נסר לנסר דמותר להשתמש בהן כיון שדרכן להשתמש בהן בשפע ואין סוגנו לבטל החלב ולהנות ממנו רק לחקו הכלי ולהדביק סדקיו עיי"ש ועי' סי' קכ"א סעי' א' ובדבריו שם: (קח) שהאיסור מועט. עי' בפרי הו"א להלן סי' קכ"ב סק"ה שם' דכל זה בבליעת איסור שכללי אבל איסור בעין אפי' איסור משהו ומופנס אין מבטלין אותו לכתחלה עכ"ל ועי' בשו"ת מ"ס חיים חיו"ד סוף סי' כ"ה: (קט) בקערה. כן לריד לומר ב"ק. עלון גבוה ס"ק כ"ה: **סעיף א'** (א) בריה. עי' ב"ס' ראש יוסף חולין דף ל"ז שנסתפק בדבר שבו"א ברי' וטלר באיסורו ואיט אסור אלא מדרבנן או ראי ברי' לענין ביטול או לאו מי אמרינן כל דחקון רבנן כעין דאורייתא חקון וכו' ונ"ל שובא בגיד האידון דאיט אסור אלא מדרבנן אכן נחמנר בגידין אחרים דאינו בטל דאי ברי' וכחז דהדבר חלוי בטעם הדבר דברי' לא בטל אס' נאמר דעטס דברי' לא בטל דאחשני' רחמנא דלק' עלי' ככ"ס בלאסור דרבנן לא שייך זה משא"כ לפעם האני דברי' יש לה הציבות כפ"ע ומש"ה אינה בטילה איכ' ה"א איסור דרבנן וכו' ועיי"ש כמה שהאריך בזה ולדינא פסק שם להקל בדברבנן לא שייך ברי' עיי"ש אמנם ענין דבריו בשער התערובות חלק ג' פרק ב' (בד"ה הנה טעם הדבר) מ"ט בזה וסיים דמדברי הס"ד לעיל סי' פ"ו סק"י יש ללמוד דאפי' איסור דרבנן חשוב ברי' עיי"ש וכו' המנח"י בחזרת השלמים דריני ס"ס ס"ק ל"ה עיי"ש לורט וכן מצינו בכו"ס סק"א דגם בדברבנן שייך דין דברי' לא בטלה עיי"ש והביאו הסרמ"ג בעלמא כאן במ"ז סוף סק"א והביאו סמוכין לדבריו עיי"ש ועי' ביר יהודה בפיה"א ובפיה"ק-רי"ס סי' זה מ"ט והעלה דהאידן לדינא כמ"ס הסרמ"ג בראש יוסף שם דבאיסור דרבנן לא שייך דין ברי' עיי"ש ועי' בשו"ת עמוד האש בקונטרס דיני א"ה סי' י"ג אות י' מ"ט בזה והעיר מכמה מקומות פיי"ש:

ועיי"ש עוד ביר יהודה שכתב דבספק איסור דאורייתא כגון חולעת שיש ספק אם פירש וכן אם הספק הוא אם זה הוא גוף העמול או לא כל שמהל ספק איסור תורה מחמירין לומר שכבר פירש או שזה הוא גוף העמול יש להחמיר ולדין בו תורה ברי' שלא להסתכל אכן אם ידעין בודאי שהוא גוף העמול רק שהספק הוא בדבריו' עממה אם הוא בטל ברי' להחיר לוקח עליה בפחות מכחית מטעם ברי' אע"ז דגם זה אי ספק דאורייתא מ"מ לענין ביטול יש להקל דאי כמו כל ספק דרבנן לקולא עיי"ש: (ב) דהיינו כגון נטלה. עי' בשו"ת מחלאת משה חלק ג' ביו"ד סי' ג' שכתב שבהיותו יושב בחבורת ח"ח נסתפק לפי מה דקו"ל דברי' לא בטלה כשהיא שלימה ואם נתרסקה ה"ו בטלה ואינו לוקח על אכילה מה שהיו צמי שאלו פרי שיש בה חולעת ולעסא יפה יפה עם שנתרסק החולע בפיו ואח"כ בלעו מי מפטר ממלקות כיון שקודם שבלעו כבד נתרסק בפיו ויאל מכלל ברי' וה"ו בטל בהפרי או דלמא דכל שבה למחן פיו כשהיא שלימה ה"ו לוקח על אכילה דהא קא מחמיר וכו' לפי דבר עממא וכחז שם דלענין אם מותר לכתחלה ללעוס פרי שיש בה חולע לא קא מיבעיא לי' דאסור דאין מבטלין איסור (לכתחלה)

דרכי

מהס' הדרכ"ז סי' רל"ד דניס שנתבטלו עם בשר ובהגדים הי' שיעור גדול והבשר מעט שלא נתן הבשר טעם בהגדים וכחז דמותר לאכלם עם חלב והפסולא עליו דהוי ככתחלה ואין להחיר רק בדעבד אם בשלן אח"כ בחלב אבל להחיר לכתחלה לאכלן בחלב אסור אפי' הי' טעם הבשר בהם רק משהו משום דהוי דשיל"מ דיטל לאכלן בלא חלב עיי"ש אבל לפי דעת הת"ח המכיר דברי הדרכ"ז שיריין וקיימים:

[סעיף ז (קז) מותר להשתמש בו. עכ"ה"ע מ"ט מ"ט שחולק על דין זה ועש"ך להלן סי' קכ"ב סק"ג שהביא מהב"ח שפסק ג"כ כהנ"ל להחמיר בזה עיי"ש ועי' בס' לחם יהודה (להרב מהר"י עיי"ש ז"ל) בפרק י"ז מהלכות מאכלות אסורות שכתב הרב השולל שכן הוא משמעות הרמב"ם דאפי' בפחות מכדי נתינת טעם אסור לבשל בקדרה זו עיי"ש באריכות אמנם בפר"ח להלן סימן קכ"ב החזיק כדעת המחבר להקל עיין שם ועי' בנפשי יונה שכתב שדברי הפר"ח נכונים בזה כי בדרכן שומעין להקל ובג"ד כיון דבין לפעם דאין מבטלין איסור לכתחלה או דגנזור אטו מיעוט היחיר אינו אלא לחם דרבנן לכן שומעין להקל עיי"ש ועי' בבית מאיר שכתב להכריע בענין זה דבקדרה של חרס כיון דלית להו תקנתא בהגעלה והוי כדעבד יש לסמוך ל"ה לרבות מ"ט המחבר להקל בזה עיי"ש/ועי' ביר אברהם שכתב דכיון דבהי' האיסור פגום נס הא"ז מודה להקל ע"כ אם הי' הבלוטה שבקדרה רק משהו שרי לבשל בה לאחר מעו"ע אפי' לכתחלה דהיי' תרתי לטיבותא משהו וטל"ס עיי"ש אמנם יענין בשפ"ד סוף סי' זה שפסק דאפי' בקדרה שאינה ב"י ואיסור מועט אסור להשתמש בה לכתחלה עיי"ש ועי' ביר יהודה בפיה"א ס"ק כ"ה ובפיה"ק סעיף קטן ל"ז שכתב שכן עיקר להחמיר אפי' באיסור מועט ואינו ב"י עיי"ש ועי' מזה בשו"ת אבני קודש סי' ה' בלאיכות ועי' בשו"ת הו"א מהר"ם (להרב מהרש"ר) חיו"ד סי' ז' מה שהאריך בענין זה וסיים הו"א מזה דהיכא דבלע עטת איסור סמוך לזולו הקדירה מותר ואף דהטעם שיש הטור במועט אסור דלא יהיה ששים כנגד הטפה נראה שיש לאסור דבזה שיש הטור והר"ן וסייעתו לאסור והיכא דנפל עטת איסור סמוך לשפת הקדירה הי' ספקא דדינא דלהר"ן והרמב"ן והר"א אסור ולהרשב"א והר"י והרמב"ד מותר אבל היכא דבלע היחרא דבזה שיש כל הסוסקים הא"ל להחיר וכו' ובהי' נראה דאפי' נפלה הטפה סמוך לחולו הקדירה מותר ואף דהטעם בכה"ל אסור מ"מ יחיד הוא בדבר גז' הרשב"א וסייעתו עכ"ל ועי' בדבריו לעיל סי' ל"ב (ס"ק פ"ט) מ"ט עוד מזה:

ועייין בזיבת אדם שער א"ה סי' מ"א בטפה מרק של בשר שנפל על כלי שמבטלין בו קאפס"ע וכו' דדוקא בנבלע בה מעט חלב וכו' לבשל בה בשר ממש וכן להיפך מחמירין לאסור הכלי אמנם בג"ד בטפה מרק שנפל על כלי שמבטלין בו קאפס"ע בזה יש לסמוך להחיר לבשל בה קאפס"ע לשתות עם חלב דאלו הכלים שמבטלים בהם קאפס"ע לעולם אין מבטלין בהם סוס דבר אחר רק קאפס"ע והמיר הי' ל"ט בר נ"ט ואף דקו"ל דנ"ט בר ל"ט ע"י ביטול אסור לכתחלה עם בשר מ"מ בכה"ל יש ללרף דעת הרשב"א דבכלים שא"א לבא לידי נתינת טעם משתמשין בהם בשפע מותר ואף שהס"ד חולק מ"מ בכה"ל יד להקל ונס' יש ללרף עוד היחיר להמתין עד שיהי' אית ב"י עיי"ש ועי' בשו"ת יד יוסף סי' פ"ו שהביאו והשיג עליו דכלי שדרכו לבשל בו קאוו"ע לא מקרי כלי שדרכו להשתמש בו בשפע כי מלשון המחבר להלן סי' קכ"ב משמע דדוקא כלי גדולה מקרי כלי שדרכו להשתמש בו בשפע וא"כ כלי כמו שמבטלין בו קאוו"ע

הלכות פסח סימן תנא

שהם של עץ בין שהם של מתכת בין שהם של חרס יואעפ"י שלפעמים נותנים בהם לחם חם (קמח) כיון שרוב תשמישין אינו אלא בצונן סגי בשמיפה שלא הלוו בכל כרי אלא אחר רוב תשמישו. הגה (קמח) מיהו יש (נג) מחמירים (קנ) ומלריוס הגעלה וכן נוהגין (וע"ל ס"ו): **כז** שכלי זכוכית אפי' (קנא) מכניסין לקיים (קנב) תואפיו משהמשי בהם בחמין א"צ שום הכשר (קנ) שאינם בולעים ובשמיפה בעלמא סגי להו. הגה (קנב) ויש מחמירין ואומרים דכלי זכוכית אפילו הגעלה לא מהני להו (קנה) וכן (נד) המנהג באשכנז (קנו) ובמדינות אלו (סמ"ק ולאור) וכן כלי כסף שיש בתוכן הסוד זכוכית שקורין גושמעל"ס (קנו) אין להגעילו (קנח) אבל מבחוץ (קנט) אינו מזיק (הס"ד סימן קל"ב): **כז** אשפור ישן שצלו בו עופות בפסח מותרין אעפ"י (קס) שמקודם צלו בו בשר (נה) מלוח ממלח שלא נבדק. הגה מיהו אין להסיר רק בדיעבד וכן (קסא) הברזות שבהצות של יין (קסב) נוהגין להדיחן (אנור ומהרי"ל) וכן

ר תשובת הרשב"א ש הר"ן בפרק כ' דפסח"ת הרשב"א בתשובה א מרדכי בפ"ג דפסחים

באר הדיבב

ומהרי"ו: (נב) בדיל. נוהגין בקלח מקומות שעומד יהודי ע"ג בשעת מלאכה: (נג) מחמירים. ובדיעבד אינו אוסר: (נד) המנהג. אבל

משנה ברורה

נקט זה אפילו לדעת המחמירין בזכוכית כשנשתמש בהן בחמין או במכניסין לקיים כדלקמיה בסכ"י בהג"ה הבא כשנשתמש בהן בצונן לכו"ע לא נכלי וסגי בשמיפה ומותר אפי"כ להשתמש בהן אפילו בחמין: (קמח) כיון שרוב תשמישין וכו'. עיין לעיל במ"ב ס"ק מ"ו: (קמב) מיהו יש מחמירין. היינו לכתחלה אבל בדיעבד סגי להו בשמיפה [רמ"א לעיל בס"ו]: (קנ) ומלריוס הגעלה. וה"ה (קנב) ע"י מילוי ושירוי וכדלעיל בסכ"א: (קנא) מכניסין לקיים. היינו שהכניס חמץ לתוכן שיתקיים שם: (קנב) ואפילו נשתמש בהם בחמין. היינו שנקניטות משתמש בהם בחמין: (קנב) שאינם בולעים. לפי שהלקים וקשים הם: (קנב) ויש מחמירין. הטעם דס"ל דכלי זכוכית הואיל ותהלת ברייתו מן החול הרי הוא ככלי חרס שאינו יוצא מידו דופיו לעולם ואפילו ע"י הגעלה (קנ) ואע"ג דתשמישו בצונן מ"מ לפעמים משתמשין בהן בחמין (קנד) וכמ"ס בסכ"ה בהג"ה דהושטין אף לתשמיש שאינו קבוע: **[קנה]** וכן המנהג. ובדיעבד אם היה (קנה) רוב תשמיש חמץ שברצונן ועתה נשתמש בו מזה בחמין בלא שום הכשר מותר. ואם היה רוב תשמישו בחמין או אפילו בצונן אלא שרוב הפעמים דרך להשהות משקה חמץ בחבית מעלי"ע הו אף בדיעבד (קנו) אסור (קנו) החמין שנשתמשו בו אפי"כ הכשירו מתחלה (קנח) ע"י הגעלה (קט) או ע"י מילוי ושירוי וכנ"ל בסעיף כ"א. ובהפסד מרובה (ר) יס לנדר להקל אף בזה אם היה אחר מעלי"ע שהוא נותן טעם לפנס: (קנ) ובמדינות אלו. ומ"מ במקום שאין במלא כל זכוכית ואין לו טובות ואחר כלים כהם הה"א דיכול לסמוך

שער הצינן

(קנ) כנ"ל ואף שם בסכ"א לא מיידי אלא בכלי שמכניסו לקיים ומשום כניסה וכאן יש חשש חמין ובחמין לא מהני עירוי מ"מ יש להקל בזה משום דרוב תשמישו הוא רוב בצונן ואף שא"ע ע"י כניסה וגם דמיידי כליו כן יומו כמו שהעתיקו במ"ב לעיל בס"ו: (קנב) מרדכי: (קנד) סג"ל ולפ"ו שם שמקולין בדיעבד ליתר אחר רוב תשמישו וכנ"ל בסעיף ו' בהג"ה אין להחמיר גם בזה וכמ"ס לקטים בלוח שאחר זכ כשם שארי אחרונים: (קנה) סג"ל ואף דכתיב לא יזכר דמילוי כדוב מ"מ הדיו עמו וכנ"ל בס"ו בהג"ה ועיין בספר מור וקניענא משמע שם ג"כ שכן הוא דעתו: (קנו) מ"א ואף דבט"ו משמע בלחוד המקל ונחרי בדיעבד והפס"ח דמילוי לטפס לגמרי כהמחבר מ"מ קשה להקל אחרי שהא"ר והסמ"ק יעקב וז"ל הפתקין דכרי סמ"א לדינא [וביותר דרבינו יוחל דמחמיר לענין כל זכוכית גמול ויחידה הוא דמלאה בתירובי דרביע"א בשם הרא"ה דדעתו ג"כ דכלי זכוכית בולע ולר"ך הגעלה אלא דבת"ס דהגעלה לא מהני לכו מוכס דחיים בלא פקט (ו"א) לא הוכירו כנראה וזו משמע דדעתם דלר"ך ליתן עליהם מים רותמים כפי מה שדרכו להשתמש בו בכל יום דכחולין כן פולטין וכי סיכוי דלא חיים בכל יום על מילוי כדמותין כן פסה) ועכ"פ בלי הגעלה בודאי אין להחמיר: (קנ) ואף אם לא היה חמין רק שוכב בחבית מעלי"ע יש להחמיר כ"כ סג"ל ובמקום הפסד מרובה מקל השמ"י: (קנח) אם היה תשמישו בחמין: (קנט) אם היה תשמישו ע"י כניסה מעלי"ע: (ר) עיין בפמ"ג דהשתמך להקל אף בחמץ מעלי"ע משום דעת הפס"ח [וגם בחמ"ק כתב שהעיקר דעת המחבר] במקום הפסד מרובה מעלי"ע יש לסמוך ע"ז לאחר דמילוי שפסד כבוסות בחמין של חמץ ממש: (רב) וב"כ הכיט מאיר ע"ש: (רב) מחידושי רע"א בגמלתו ע"ש: (רד) סג"ל מחמ"ד: (רה) מ"י רע"א: (רו) שהרי בכלי לא שייך ביטול איסור כדמוכח לעיל בס"י: (רי) מ"א וז"ל: (ריח) כן מוכח משמ"ג וז"ל: (ריט) מ"א ופרי"א וז"ל: (ריז) פמ"ג וטעמו דיש פוסקים דחמץ מקרי היתרא בנע וסגי תמיד בהגעלה וגם שהוא איסור מכה ואף לדעת ק"ל דאין שייך ביטול בכלי מ"מ היתרא דמילוי בלא הוא הפסד מרובה שמכין להקל: (ריח) גם בזה שמכין להקל משמע דהוא נטיל סכנה שפוסקים מקולין וגם סג"ל דהיתרא בנע והוא איסור מכה וכנ"ל והוא ד"ו בפמ"ג חות י"א בל"א: (ריכ) מ"א: (ריג) מ"י בשם מהרי"ו.

ראשון נקרא שהרתיחו בו מים על האש פאפילו אינו עתה על האש רק (ב) שעורטו (יא) רותח וקודם ההגעלה צריך לשפס יפה (יב) (כא) במשחות או ברחיים להעביר (כב) כל (יג) חלודה יבשה קודם הבשרם הלבך (כג) אם יש בו גומות ואינו יכול לנקותו יפה אינו מועיל לו הגעלה (פ) הפלטה שהכלים פולטים האיסור שבהם והוא מלשון שורו עבר ולא יגעיל לבד (כד) וצריך (יד) ליבון (כה) במקום הגומות. הנה והגון של סכמים (כו) אין לה (טו) תקנה בהגעלה ואסור להכניס בה הסכין בפסח (מהרי"ל) ד' כבלים שמשתמשים בהם (טז) (כו) ע"י האור כגון שפודים ואסכראות וכיוצא בהם (כח) צריכים (מחרי"ל) דפסחים וכן הסכמת רוב הפוסקים להפנות דין חמץ לשאר איסורים

באר היטב

כפר"ח שם שהכריע דאף בסכמים של איסור שני בהגעלה אפילו לכתחלה. וכתב המח"י כ"ל עיקר לכתחלה כפסק הש"ע שם וכ"כ בא"ה אכן כדעכד אין לאסור אם הגעילו והשתמש בו בחמץ: (יא) רותח. וכתב המח"א להתחוב בו הסכין אצל אין לו להגעילו ע"י אבן מלובן: (יב) במשחות. וה"ה בדבר אחר שמסיר החלודה סגי. [אלא להרמב"ם כתב דהמשחות רחיים מהני במקום ליבון ועיין בח"ה ס"ק ע"ז]. הכ"ח ושאר אחרונים כתבו לפי שצריך להגעיל ג"כ קתייו על כן אם הקתא קבוע במסמרים קטנים אינו מועיל הגעלה כי יש גומות הרבה במקום המסמרים וה"ה כג' ש"ס ב' חלקים בקתייו. וה"ה אם הקתא מקתנה בקרן או שהקתא דבוקה בצדק אין להגעילה דקיים עליהו שמה פקעי ולבון גם כן לא שייך גבי קתייו אם לא שכולו פרולא וכיון משנה

דיחא דהגעיל לצורך פסח הוא נוהג להתיר להחליף מבשר לחלב או איפכא כיון שלא היתה כונת ההכשר לצורך זה: (ב) שעורטו רותח. ויהיו המים מעלין רתיחה וכלקמן בס"י חנ"כ עיי"ש [לבוש"ש שם] ויהיה ההגעלה ע"י שיתחוב בו הסכין (כד) אצל לא שיהיה ע"י שיתן אבן מלובן על הסכין ויתן עליו רותחין וכלקמן בס"י בהג"ה לפי שכלי האבן מונח בתוכו יפה משא"כ על הסכין: (כא) במשחות. וה"ה בדבר אחר שמסיר החלודה סגי: [כב] כל חלודה. דכתיב כפרשת הגעלת כלי מדיון אך את הוהב וגו' כלומר רק את הוהב דהיינו כשאין שם חלודה רק וזה כלבד מופלת הגעלה להפליט הבלוע אצל כשיש שם חלודה יש לחוש שמה יש שם משו מן החמץ והחלודה מכסהו ולזה לא מהני הגעלה כי אין הגעלה למה שהוא צנין. וכ"ז בחלודה שיש בה קתא ממשות (שקורין ראש"ס) שגשגורין אותה ממש יש שם כמה עשורין שאז יש לחוש שמה יש תחתיה משהו ממשות האיסור צנין והחלודה מכסהו אצל אם אין בחלודה ממשות כלל רק מראה כלבד כמו שנמצא לפעמים שיש שחרות או אדמיות כלד הפנימי של הכלי שאנו קורין (פלעקין) אין קפידא. וכן הדיון בלחות כחמים הנעשים בכלי גדיל (שקורין ערד פלעקין) שאין מעכבין את ההגעלה כיון שאין בהם ממשות רק מראה כלבד [אחרונים]: (כג) אם יש בו גומות. ומטעם זה הסכימו האחרונים דהסכין שהקתא שלו מחובר במסמרים קטנים אין מועיל לו הגעלה כי יש גומות הרבה במקום המסמרים ואז"ל אם גוף הבית יד (כה) נעשה משני חלקים מדובקין ויש ריוח מעט ביניהם להכניס לשם הסכין שפ"ס הרוב א"א לנקר שם היטב. וכן לפעמים יש פגם בין להב לקתא וא"א

שער הציזין

(כד) אחרונים: (כס) סכל באחרונים: (כו) וסנה לכאורה לפ"י לא ילוויר בעגלה בסכין עם הקתא בכת אחת רק אם הקתא ממין סכין דהיינו אם הוא של מתכות ויש להקשות ע"ז מהש"ס דף ל' דמוכח שם דאפילו אם הקתא הוא ממין אחר דהיינו של פז אפ"ס מטיי"א יכניס אותו ואת הקתא צרותיו וכבר נקטה בן הא"ר אצל בלחמ לק"מ שה"ס מייירי בסכין שגשגורין אותה לקתא שהוא פשיי ממין אחר אצל מחתיכה א' ולא משתי חתיכות ואין שם פסמרים כלל ולא היה הקתא דבוק בדבק אלא שהכנסו שם תחוב כחוק [מאמר מרדכי]: (כז) פוסקים: (כח) אחרונים: (כט) אחרונים: (ל) מ"א וע"ז: (לא) רשכ"א כתורת הבית האבן והוא החמיר ג"כ במחבת אצל אט מקליין כמחבת וכלקמן בס"י ש"ס ספספ: (לב) בן משפ"ע ע"א וע"ז וכ"ס החמד משה והמקור"א ואם אינו ידוע לו רק כפתא אף דלכתחלה טודאי יש ללבוש מחמת פסק ש"ס כדעכד אם פגעילו ושתמש בו אפשר דאין להחמיר ונפרס כפסול אינו כן יומו כודאי יש להקל כדעכד:

ת תכונת האי-שכירות. זה
ע: לנושא דיונו.

לו כדלהלן:

א שהפליט כבו' לאמר,
משהו את הזכויות למתנת.
ההלכתית של נושא דיונו.
א ראינו ראייה, ולמעשה כן
ית למתנת, ולדוגמא אצטט
י הפוסקים הראשונים הלא
איסור דיתר סי' ג"ח אות
י ספק הוא אם הוא ממין
אדמה או אם הוא ממין
שבריו והילכתא נותנין עליו
לה לצורך טבילה וכן אסר
בכלי זכויות ישן אפילו
מדמי ליה לכלי חרס עכ"ל.
דבינו יונה דאם הזכויות אינו
תקנה לשבריו נחשב הוא
(ויעיין גם מ"ש בערוך
ף ה' ומ"ש בזה בספרי שו"ת
ד"ז סי' ל"ז ע"ש).

תכניות שיוצרים מהם כלים
וזכויות. לפי אלו השיטות
זאת היא שיטה ממוצעת בין
על להם גם הגעלה כי דין
שמקילים לגמרי שלא להצריך
שאינם נבנים כצורת הכלי
(עיי' ב"י טווא"ח סו"ס תנ"א)
פ דין כלי-מתכות להם
ימ הגעלה.

לי הדורלקס שאני מבין מתוך
ור מודה שמעורב בהם יותר
ת רגילה, ורק טוען שלא זהו
נבלי שבר, בדוראי חמורים
: ודין כלי מתכת להם, אלא
ס שלפי דברי כבודו מכילים
תכניות מאשר זכויות רגילה,
כות להם, והוא: (וזהו טעם
ס גם יחד) בהיות שרואים
הוא בתכלית מהמיבנה של
נותן מקום לחשוש שאין להם
ס שקבעו עליהם אלה הפוסקי'
על יסוד. זה נותנים להקל
זהולכים לפי פסק הב"י, ואין
ומה שקבעו על כלי זכויות
טה בלבד.

לאחד מומחה וגם ת"ח שכותב
שלכן יש לחלק בין דורלקס
גילה, כי המיבנה של דורלקס

שונה הוא בתכלית מהמיבנה של זכויות רגילה, כאשר
נשבר כלי של דורלקס נשבר הוא לחתיכות קטנות,
כעין גבישים בפני עצמם, ונראה הדבר כאלו היה
כלי הדורלקס עשוי מהרבה גבישים קטנים כאלה
שחבור יחד. מה שאין כן בצורה ובאופן שנשברת
בהם זכויות רגילה שיש בהם בכדי להעיד על גוש
של גביש אחד לכל הכלי כולו. מסתבר, שהמבנה הזה
של הדורלקס הוא המסגל אותו לעמוד בתנאי
הבדלי חום פתאומיים שיש בהרקה מכלי ראשון
לתוכו, כי עד שהבדלי ההתרחבות בחומר הזכויות
הרגילה, מתוך השינוי הפתאומי של החום בחלקו של
הכלי, גורמים הם להתבקעותו מפאת היותו גוש גדול
של גביש אחד בלבד. — הרי בחומר זכויות שמיבנהו
מהרבה פירורים או גבישים קטנים שחבורו לגוש אחד
גדול, תהיה ההתרחבות מפאת הבדלי החום רק ענין
מקומי ומניי מבוסס של כל גביש אחד כשלעצמו.
העובר ממנו ח"כ ומיד לגבישים שבקרבתו, ולכן יוכל
לעמוד כלי הדורלקס שמיבנה הזכויות שלו הוא כזה,
נגד תנאי חום פתאומיים שבהרקה מכלי ראשון. שינוי
מיבנה זה שבחומר הזכויות יקבע גם את הדין של
כליעה, ומשום כך יש לחשוש בדורלקס על בליעה.
מה שאין כן בחומר זכויות רגילה עכ"ל. נדמה
שהדברים מדברים בעדם ורואים ומבינים דשינוי מבנה
כל שנו משנה עמו גם את הדין, והמה כהררים החללים
בשערה.

אני מתאר לי שגם כלי הפרייקס המיבנה שלהם הוא
ג"כ כהמבנה הנ"ל של כלי הדורלקס, וביתר
חזקה, וזהו שמסגל גם להם לעמוד עוד ביתר שאת
בתנאי-החום.

(ב) חומר הוא בצד כלי הפרייקס מכלי הדורלקס
באשר השימוש בהם הוא ע"ג האש ממש.
כי גם בכלי זכויות רגילים אילו היה דרך שימושם
ע"ג האש ממש יתכן שגם בשם היו כולם מודים
דהשיעו שלהם לא עומד מפני האש ובלעז גם הם
מהדברים שמתבשרים בהם ע"ג האש ממש. אמנם
מציינו בפרי מגדים באורח סי' תנ"א במש"ז סק"ל
שכותב לגבי כלי זכויות דהפרי"ח פוסק כהמחבר
ושמשמע אפילו שימשו בכ"ר כי לפעמים יוכלו לעשות
כן שיע ולא בלע ע"ש, אבל אין עוד הכרח שיסבור
כן אפילו כשהם נתונים ע"ג האש ממש, דכ"ר יתכן
גם בלי שיעמוד ע"ג האש ממש ויתבשר. ולעומת זה
אנו מוצאים בספר שו"ת טוב טעם ודעת להגאון ר'
שלמה קלוגר ד"ל במהד"ג ח"ב סי' כ"ה שכותב כן
בהדיא, דיש לומר דע"י האור לכולי עלמא בולע כלי
זכויות, ולמעט בפלוגתא עדיף ע"ש, והכי ס"ל נמי
להמהר"ם ש"ק בתשובותיו בחי"ד סי' קמ"א, דע"י
בישול בלעז כלי זכויות, ובנמקו, דגם בלב אמרינן
דע"י בישול אף דשיע בולע ה"נ כן ע"ש

מיהו ע"י הגעלה אפשר להתיר בכלי הדורלקס, ובה
ביותר בכלי הפרייקס, בהיות שאין בהם חשש
של דילמא פקעי ודילמא חיס, בהיות ודרך תשימשן
בכך ע"ג האש, והגעלה היא בכדרך תשימשן, וכבר
העלו (אחרי בירור ומר"מ ארוך) לפסוק כן בספרים
ירשת הפליטה סי' כ' ושו"ת חבלים בנעמים ח"ד
סי' ו' ושו"ת מנחת יצחק ח"א סי' ס"ה על פסח
כתבו בהסתייגות, השארית הפליטה מחמיר והמנחת
יצחק מתיר רק בשעת הדחק כיער"ש, אבל בכל השנה
אם נאסרו מתירים בהגעלה אפילו לכתחילה כיער"ש.
וכבר פורסם פסק הלכה שפסק בזה גם הגאון הגר"ע
פרנק ז"ל מי שהיה רבה של ירושלים, והוא: דכלי
פרייקס שמבשרים בהם מותרים להשתמש בהם בפסח
ע"י הגעלה ג' פעמים, ואין להאריך בכאן יותר.

[וכפי שרמזתי בספרי שם אפילו אילו היה מקום
להתיר זה ע"פ דין ג"כ היו צריכים לגזור
בזה גדר אליבא דכ"ע כדי שלא תופרץ גדר-הכשרות
בישראל ועל כגון דא אמורים דברי הרא"ש בפ"י
דכלים מ"א שכותב מוסר גדלו שמן הראוי לכל אדם
להחמיר אע"פ שהיה האמת להיפך כיער"ש, אבל
בנידוננו כאמור יש גם לאסור מדינא].

ואסיים בברכת כתיבה וחתומה טובה

בכבוד רב ובחוקרה

אליעזר יהודא חלדינברג

בשולי התשובה ברצוני להוסיף, כי מצאתי כעת
שהשאלה על אודות סוג כלי-הפרייקס כבר
הועלתה על שלחן מלכים בירחון תל-תלפיות שבט
תרצ"ח ע"י ידידי הגר"י וועלץ שליט"א, והועלתה
מתוך הנחה שזה רק כלי זכויות, ולכן היתה השאלה
אם דינה כשאר כלי זכויות שלדעת הרמ"א ורבים
דע"מ לא מועיל להם הגעלה, או דעדיפא מסתם כלי
זכויות דעלמא ומותר להכשירה ע"י הגעלה אם אירע
בה טריפות, ובכיוון זה שקלו וטרו בזה שם כמה
מרבני הזמן, הגר"ל צירלסאהן פסק פסקו להחמיר,
וה"ל: על פי הרמ"א (תנ"א כ"ו) נקבע ונתפשט המנהג
להורות לגבי גיעולי כל האיסורים כאותם המחמירים
שהביא הב"י (סו"ס תנ"א) דכלי זכויות מצד שתחילת
בריתם מן החול דינם ככלי חרס אשר עליהם העידה
התורה שאין הבלוע יוצא מידי דופים ע"י הגעלה,
מכלי לסמוך כלל על מעלת כלי זכויות דשיע, אם
כן כיון דמוקמינן להו בסוג כלי חרס ממילא לא מהני
כלל הא דלא פקעי אף שאופים ומבשרים בתוכם על
האור, כמו שלא מהני גבי כלי חרס מה שהתמדת
האפיה והבישול שבתוכם אינה מקלקלת אותם כלל,
ההמצאה ביחס כלי זכויות היא אמנם חדשה, אבל
חדלת כח היא מלחדש גם את אותה ההוראה, שכבר
נתאזרה אצלנו, ההוראה נשארה איפוא בתקפה, שגם
כלי זכויות כאלה אין להתירם לכתחלה ע"י הגעלה

[illegible]

10

אורח חיים דרכות מסח

[illegible][illegible]

והתנן גבי קדשים, השפוד והאסכלא מגעילין בחמין... רב אשי אמר... הכא היתרא בלע, הכא איסורא בלע. והביאור הפשוט והרגיל בזה הוא, דכל כלי איסור שצריך ליבון ורק עשו בו הגעלה, אף דרוב רובה של בליעת האיסור נפלוטה, מכ"מ עדיין נשארת מקצת מן הבליעה בדופני הקדירה, והוא טעם קלוש, ואזי אי הוי היתרא בלע, א"א לאיסור להתחיל לחול עתה אטעם קלוש. משא"כ אי הוי איסורא בלע, מאחר שכבר חל האיסור, הוא נשאר בתוקפו אפילו על הטעם הקלוש. ודומיא דנ"ט בר נ"ט דמחלקינן בין היתרא לאי' מהאי טעמא גופא, שנ"ט בר נ"ט הוא רק טעם קלוש, ובאיסורא בלע, בזה הטעם הקלוש מספיק להמשיך לקיים האיסור שכבר חל. אך בהיתרא בלע, אין האיסור יכול להתחיל לחול עכשיו על הטעם הקלוש הזה. נוכמבואר כל זה בר"ן לחולין פרק כל הבשר (דף מ"א ע"א — בדפי הרי"ף).

אכן עי' רמב"ם פ"ח ממעה"ק הי"ד, שכל הכלים שמשמשים בהם בקדשים ע"י חמין, בין קדשי קדשים בין קדשים קלים, טעונין מריקה ושטיפה עקב אכילה, וכן השפוד והאסכלא מגעילין עקב אכילה. ועיי"ש בראב"ד שכתב, לא ידעתי מהו עקב אכילה. אבל כך אמרו חכמים, שממתין כל זמן אכילה, והדר עביר ל"י מריקה ושטיפה וכו'. וכונת הר"ם (עיי"ש בכסף משנה) שיש לעשות המריקה והשטיפה קודם שיעשה נותר, תיכף לאחר האכילה. [והעיר בזה רבנו, ז"ל, שכנראה שהבין הרמב"ם בלשון הפסוק — והי' עקב תשמעון וכו', דלא רק ר"ל בגלל ובעבור (שיבוא שכר בעד ובגלל קיום מצוות התורה), אלא שכונת ומשמעות מלה זו — תיכף ומיד, שהשכר בא

ונדברי הגאון המנוח ז"ל בזה צע"ג, שהרי בסוגיית הגמ' פ' הניזקין דנו לענין דינא דקנסו שוגג אטו מזיד גם בנדרון דנפלו ונתפצעו, הרי להדיא דמאי דאסרינן ל"י למבטל כן הוי בתורת קנס על מה שעבר איסורא דאין מבטלין, ולא בכדי למנוע א"ע מלעבור על האיסור, במה שיצא עכשיו שאיננו נהנה מביטולו. דכל שכיוון המערב — בשעה שביטל — ליהנות מזה הביטול, אפילו אם לבסוף יאכילנו לכלבו ולא יהנה מהביטול, כבר עבר איסור אין מבטלין, ואין זו העצה (שלא לאכול) מונעת מעבור על העבירה].

ח. דברי הרא"ש בכלי שאין מבטלין בו ועי' רא"ש לפסחים (פ"ב סי' ז') שכשמגעילים כלי איסור ברותחים שביורה גדולה, אפילו אם היורה הגדולה היא כלי איסור, כל שאינה ב"י, אין מן הצורך להגעילה תחילה, דמאי דאסרינן לבשל בכלי של איסור שאינו ב"י אף דהוי עכשיו נטל"פ, זהו מפני שעכ"פ תחילת הבליעה שבכלי הזה הי' לשבח, [עתוס' סוף ע"ז ד"ה מכאן ואילך לישתרי], משא"כ בכה"ג, שתחילת בליעת האיסור (שתעבור מן היורה הגדולה שהגעילו בה אל הכלי שנאכל בו עכשיו) יהי' לפגם, כה"ג מותר אפילו לכתחילה מכח דין נטל"פ, ולא גזרינן להגעיל בכלי שאין ב"י אטו כלי שהוא ב"י... כי היכי דאסרינן לבשל בכלי שאב"י, אטו כלי שהוא ב"י וכו'. כלומר דהך גזירה דסוף מס' ע"ז רק נגזרה לגבי הכלי שמבשלים בו¹. ויבואר ענין זה בהמשך דברינו.

ט. הסבר החילוק שבין היתרא בלע לבין איסורא בלע

בגמ' סוף ע"ז: רמי ל"י רב עמרם לרב ששת, תנן השפודין והאסכלא מלבנן באור,

(1) ועי' תשו' אגר"מ (יו"ד ח"ג סי' כ"ט) שכתב הכנה אחרת לגמרי בדברי הרא"ש הללו.

היא — שלא להשתמש בכלי של איסור, ואין זה תלוי כלל במצב התבשיל אח"כ אם יהי' אסור או מותר, ומאי דתלו בגמרא ענין ההשתמשות בכלי איסור בבעיית טעכ"ע, ה"ט, דאי נימא דטעכע"ק דאורייתא, או שפיר מיקרי "כלי של איסור" מפני בליעת האיסור שבחרסית דפנותיו. אך אי נימא דטעכע"ק לאו דאורייתא, אז אין סברא לקרא לכלי הזה בשם "כלי של איסור", אף שיש בליעת איסור בדפנותיו, מאחר דמן התורה בליעת הטעם לאו כלום היא.

ולפי"ז צריכים להוסיף עוד ולומר, דמאי דשרי מה"ת לבשל בכלי של אי' שאינו ב"י מטעם נטל"פ, דהיינו כביאור הרא"ה הנ"ל, שהבליעה בעצמותה נפגמה לגמרי בשהייתה מעל"ע בדופני הקדירה, ואשר ממילא — מה"ט — תו לא מיקרי הכלי "כלי של איסור". דאילו לפי ההבנה הרגילה, נוכפי אשר תפס הרשב"א בתורת הבית], שהבליעה בעצמותה לא נפגמה כל כך, אלא שביציאתה אל תוך המאכל המתבשל בו כעת תפגמו במקצת, ויהי' המאכל מותר באכילה, איזה טעם הוא זה להתיר הך אי' דאורייתא דשלא לבשל בכלי של איסור הנהוג מה"ת אפילו באופן שלא יהי' המאכל אסור. אלא ודאי כד אמרן.

יא. האי' בפנ"ע — שלא להשתמש בכלי של איסור

וכן צל"פ בגמ' בסוגיא דטעכע"ק שאמרו, דאי נימא טעכע"ק לאו דאורייתא, דין הגעלת כלי מדין הוי חידוש. [כלומר, דבר הסותר את הכלל, וכלשון התוס' יבמות (ז.) ד"ה לפי שיצא לידון אשם מצורע בדבר החדש; כלומר, דגדר ענין חידוש הוא — "יוצא מן הכלל".² ונסתפק האור שמח בכוונת הגמ', אי ר"ל דדין זה הוי בתורת הוראת שעה רק לאותו הדור, או דר"ל דהוי חידוש דינא לדורות, ולא מצא דברים

תיכף ומיד לאחר עשיית המצוות.] ומחלוקת זו שבין הרמב"ם והראב"ד [אם צריכים עשית המריקה והשטיפה קודם שנעשה נותר או בדוקא לאחר שנעשה נותר] תלוי' היא בשתי הדיעות שבתוס' לזבחים (צז.) ד"ה ממתין.

ומעתה יש לעיין אליבא דשרי הראב"ד. דבשלמא לדעת הרמב"ם שעושה המריקה והשטיפה קודם שנהפך להיות נותר, שפיר ניחא חילוקו של רב אשי בין איסורא בלע לבין היתרא בלע, דא"א להאיסור לחול אטעם קלוש, וכאמור. אך לדעת הראב"ד, שצריך בדוקא להמתין מלעשות המריקה והשטיפה עד לאחר זמן איסורו, [דס"ל, דלא שייכא מצות הגעלת כלי איסור עד לאחר שכבר נהפך לאיסור], א"כ יוצא, שבשעה שהוא עושה הגעלה על הכלי שהי' צריך ליבון, כבר חל על הבליעה שם האיסור דנותר, וא"כ קשה, מאי מהניא בכה"ג טעמא דהיתרא בלע שתספיק ההגעלה, הלא בנוגע לאיסור שכבר חל, אף טעם קלוש מספיק להמשיך את האיסור. ומן ההכרח צריך לומר שיש לו להראב"ד הבנה אחרת בהבדל ענין זה דהגעלה וליבון לכלי איסור.

י. ענין נ"ט בר נ"ט דאיסורא

והנראה לומר בזה עפ"י דברי הפרמ"ג ליו"ד (בשפ"ד לסי' צ"ד ס"ק כ"ב) שחקר בדין נ"ט בר נ"ט דאי', אי הוי דאורייתא או דרבנן, והביא דמבואר להדיא בסמ"ק ובס' או"ה דנ"ט בר נ"ט דאיסורא הוי אך דרבנן, ומטעם חנ"נ בשאר אי'. ולפי דבריהם צריך להבין, מ"ט הצריכה התורה הגעלה לכלי מדין, דאפילו נימא דטעכע"ק דאורייתא, מכ"מ לא תאסור פליטת הכלים את מאכל ההיתר שיבשלו עכשיו, דמן התורה מותר אפילו נ"ט בר נ"ט דאיסורא, [דטעם שני לא נכלל בכלל חידוש התורה דטעכע"ק.] ומן ההכרח צל"פ, דמצות התורה

א מגעילין זרא בלע, ט והרגיל ליבון ורק של בליעת מקצת מן גם קלוש, ר להתחיל זוי איסורא זוא נשאר ומיא דנ"ט האי טעמא עם קלוש, יש מספיק נך בהיתרא זול עכשיו ול זה בר"ן א — בדפי

הי"ד, שכל ע"י חמין, ים, טעונין כן השפוד ש' בראב"ד ה. אבל כך כילה, והדר כונת הר"ם ית המריקה זיכף לאחר יראה שהבין קב תשמעון שיבוא שכו' אלא שכונת שהשכר בא

(2) ועי' מש"כ עוד בזה בארץ הצבי (סי' ב').

ישבר, וא"ת והלא יוצא מידי דופיו ע"י כבשונות... ואור"ת דזה לא חשיב יוצא מידי דופיו, דכיון שהסיקו נעשה ככלי חדש, שכן דרך כלי חרס כשעושין אותו נותנין אותו בכבשן להסיקו וכו'.

ודברי הר"ת צריכים ביאור, דמאי מהני מאי דאיכא פנים חדשות, הלא סוכ"ס עדיין ישנה לבליעת האיסור בדופני הכלי. דבשלמא לענין טומאה, אם נחשוב את הכלי הזה לפנים חדשות, ואיננו מזדהה עם הכלי דמעיקרא שנגע בהטומאה, אז ממילא יוצא שאין כאן טומאה, שהכלי הישן נעלם ואיננו, ו"הכלי החדש" הזה מעולם לא נגע בטומאה. אך בנוגע לבליעת איסור, מאי מהניא כאן סברת "פנים חדשות" לדון את הכלי הזה כ"כלי חדש", דהלא מכ"מ בליעת האיסור עדיין נמצאת היא בתוכו.

יב. הבדל יסודי שבין הגעלה לליבון ובשלמא לדברי הרא"ה בבדק הבית (בית ד' שער ד', דף ל"ז סוף ע"ב בדפוס הרגיל) ניאח, שכתב שיש הבדל יסודי בין הגעלה לליבון, שתכלית ההגעלה היא להפליט את האיסור מחרסית הקדירה, [ובזה י"ל דהעידה התורה על כ"ח שאין הבליעה יוצאה לגמרי מידי חרסית הקדירה, ולעולם יהי' נש אר שמה משהו מן הבליעה], משא"כ בליבון שאין תכליתה להפליט את בליעת האיסור, אלא לשורפה במקומה, [וע"ז לא העידה התורה כלום לענין אופיו של כלי חרס]. ועיי"ש ברא"ה נפק"מ בזה לדינא בין הגעלה לליבון לענין חם מקצתו חם כולו.

[ועפ"י חילוקו של הרא"ה ביאר הגרצ"פ פרוק (בס' מקראי קודש לעניני פסח, ח"א, עמוד רמ"ח), טעמא דמילתא דיי"ל דלהגעלה סגי בשיעור החום שהי' בשעה שבלע הכלי

מבוארים רק להרא"ה בספר בדק הבית (בית ד' שער א', דף י"א ע"א בדפוס הרגיל) בשם הרמב"ן, דהוי מעלה — כמו טבילה... דחדשה רחמנא לאסור לבשל בקדירה... הבלוע מאיסור, והוא איסור בפני עצמו, אבל איה"נ, אם כישל בכלי האסור מן התורה אין התבשיל נאסר, רק דרחמנא אסר לבשל וכו' עכ"ד.

ואף דודאי שרי מן התורה להשתמש בכלי של איסור בצונן, ועפ"י פשוטו הי' נראה לבאר ענין זה, דבצונן לא תצא הבליעה כלל, ולא יאסר המאכל, וממילא ליכא איסורא. אבל לפי יסודו של האור שמח הנ"ל (אליבא דמ"ד טעכע"ק לאו דאורייתא, ולפי ביאורנו בדעת הסמ"ק והאור"ה — אף למ"ד טעכע"ק דאורייתא) אין האיסור בזה מפני שהמאכל יהיה נאסר, אלא שאיסור בפני עצמו הוא זה, א"כ מ"ש להשתמש בצונן דשרי מה"ת. ונראה בזה, דמאחר שליכא פליטת טעם כלל במשתמש בצונן, אין זה נקרא "משתמש" בכלי של איסור, מאחר שטעם האיסור אינו נפלט אל תוך המאכל של היתר, אלא רק עומד שם בדופני הקדירה. ועי' רמ"א ליו"ד (סי' קכ"א ס"ה) דכלי של איסור שצריך הגעלה או ליבון שעדיין לא הוכשר, מותר להשתמש בו בצונן באקראי בעלמא אך לא בקביעות, והכי נוהגין. ולפי דברינו יש להעיר בזה ולומר, דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון, ואף מדאורייתא קיים דין שכזה — שלא להשתמש בכלי של איסור, אפילו באופן שלא יהא המאכל נאסר, כמבשל בכלי של איסור, וכמו"כ החמירו הראשונים בדבר לאסור אף שלא להשתמש בו צונן בקביעות³.

ועד"ז נמי נראה לבאר בכונת התוס' פסחים (ל: ד"ה התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופיו לעולם דכתיב ביה

במסורה חוברת ח' עמ' פ"ו.]

(3) אך לא כן הבינו גדולי הפוסקים בגדר חומרת הראשונים בזה, ויש בזה נפק"מ לדינא. [ועמש"כ

ודייננין ליה כאילו נשכח כל העבר שלו, ולא מיקרי עוד "כלי שנתבשל בו איסור", אע"ג דבודאי איה"צ — עדיין נשאר מקצת בליעת האיסור בחרסית הקדירה. ודו"ק.

ומעתה יל"פ עד"ז גם את שיטת הראב"ד בענין החילוק שבין היתרא בלע לבין איסורא בלע, דבאיסורא בלע, דבודאי נקרא הכלי "כלי של איסור", דמתחילת בליעת האוכל בכלי כבר היה אסור, בכה"ג הקפידה התורה להסיר לגמרי את הבליעה בכדי להפקיע מעליו את השם "כלי של איסור", ולהכי הצריכה התורה ליבון לכלי שבלע איסור ע"י האש, ולא סגי בהגעלה, כי בזה עדיין ישאר מקצת מבליעת האיסור. משא"כ בהיתרא בלע, שבשעה שבישל בקדירה בתחילה, ה"י המאכל עדיין היתר גמור, ורק אח"כ נהפכה הבליעה לאיסור — בעודה בחרסית הקדירה, דאף דחידשה התורה דאף בכה"ג מיקרי הכלי בשם "כלי של איסור", ולהכי הצריכה התורה מריקה ושטיפה לכל הכלים שבשלו בהם מבשר הקדשים, מכ"מ, מאחר שמתחילה (בשעה שנבלעה הבליעה בדופני הכלי) לא היה אז עדיין איסור, לכך לא החמירה התורה כל כך בהגדרת השם "כלי של איסור", ואמרה, דכל שעשה הגעלה, אף שהיתה תחילת הבליעה ע"י האש, וע"י ההגעלה שעשה לא יצא כל הטעם, אך מכ"מ, מאחר שרוב רובו של הטעם כן יצא, ולא נשאר בחרסית הקדירה אלא טעם קלוש, זה מספיק להפקיע מעל הכלי הזה את השם "כלי של איסור", וממילא ליתא להך איסורא — דשלא להשתמש בכלי של איסור.

יג. בכלי שאין מבשלין בו — מותר להשתמש בו בהיתר רותח

ומעתה נראה לומר, דה"ט נמי דהרא"ש דלא גזרו לאסור הגעלה ביורה גדולה שאב"י אטו יורה ב"י, שלא גזרו אלא על "הכלי של איסור שמבשלים בו", דכל דתקון רבנן כעין

את האיסור, דכבולעו כך פולטו, שהרי תכלית ההגעלה היא להפליט את טעם האיסור. אך בליבון, כל שתשמישו ע"י האור, אף שבשעת הבליעה לא היתה מדת החום כ"כ גבוהה, מכ"מ בכדי להכשיר את הכלי ע"י ליבון בעינין תמיד מדת חום של ניצוצות ניתזים, דלא שייך לומר כאן שכבולעו כך פולטו, שהרי אין הליבון פועל הפלטת טעם האיסור בכלל, אלא שפועל לשורפו במקומו, וי"ל דכל שהוא פחות מהחום הזה איננו שורף ומכלה את האיסור שנבלע.

וכן ע"י תשור' אבנ"ז (או"ח ח"ב סי' שס"ח) עוד נפק"מ בזה לדינא לענין העושה ליבון בכלי מתכת ע"י כך שמלבנו עד שנהפך עצם המתכת להיות דינו כאש, דלסברת שו"ע הרב, דגדר ענין ליבון היינו שטבע האש להמשיך אליו הבליעה מן הכלי, יש לומר דכה"ג לא יועיל בתורת ליבון, דמאחר שהכלי הוא עצמו כאש, הוא מושך הבליעה אל עצמו. משא"כ לפי מה שפסק הש"ך ליו"ד (סי' קכ"א) כהרא"ה, דיסוד דינא דליבון הוא שהאש שורפו במקומו, א"כ בכה"ג — שנהפך עצם מתכת הכלי להיות דינו כאש, יש לומר דודאי תהי' נשרפת הבליעה.]

אך דברי התוס' בשם הר"ת לכאורה תמוהים הם מאד, דנראה דס"ל דאפילו לאחר ליבון עדיין נשאר מקצת מבליעת האיסור בכלי חרס, ואעפ"כ מותר להשתמש בו מטעם פנים חדשות, דאיזו סברא יש בזה. והי' נר"ל פ"פ עפ"י דברינו לעיל, דבאמת מן התורה אין המאכל נאסר בדיעבד בבישל בכלי של איסור, ואעפ"כ יש בזה איסור בפני עצמו — שלא להשתמש ב"כלי של איסור". ומעתה יש לומר, שלדעת הר"ת גדר הך איסורא הוא — שלא להשתמש ב"כלי שנתבשל בו איסור", ואין האיסור תלוי בשם "כלי של איסור", ובהחזרה לכבשונות נחשב כפנים חדשות, י"ל דאין ה"כלי החדש" מזדהה עם ה"כלי הישן",

יפיו ע"י
יוצא מיד
זדש, שכן
תנין אותו

ימאי מהני
כ"ס עדיין
דבשלמא
הזה לפנים
יקרא שנגע
אן טומאה,
וחדש" הזה
ע: לבליעת
ס חדשות"
הלא מכ"מ
בתוכו.

לליבון
הבית (בית
זוס הרגיל)
בין הגעלה
הפליט את
ל דהעידה
צאה לגמרי
ש: אר שמה
ליבון שאין
ויסור, אלא
ידה התורה
י"ש ברא"ה
ליבון לענין

יאר הגרצ"פ
פסח, ח"א,
ל דלהגעלה
שבלע הכלי

דאורייתא תיקון⁴. ובדאורייתא זהו גדר האיסור — שלא לבשל בכלי של איסור, ואין האיזה תלוי במצב המאכל לאחר שיבשלנו בכלי זה, וכנ"ל מהאור שמח. ואפילו לדעת הראשונים שלומדים כפשוטו, דענין גיעולי כלי מדין הי' נצרך בכדי שלא יהא נאסר התבשיל של היתר שיבשל אח"כ, ולא בתורת איסור בפני עצמו, מכ"מ נראה מדברי הרא"ש שרק היתה הגזירה דרבנן בנוגע לכלי של איסור שאב"י, שהרי בין כה וכה התבשיל יהי' מותר מטעם נטל"פ, וגדר האיסור דרבנן הי' — שלא לבשל בכלי של איסור, אעפ"י שלא יהא נאסר התבשיל של היתר ע"י כן, ולא אסרו ד"ז מדרבנן אלא בכלי שמבשלין בו.

יד. אם אינו "כלי של איסור" — מותר להשתמש בו היתר רותח

ועי' רמ"א ליו"ד (רס"י קכ"א) שהביא מתשובת הריב"ש דיש מקומות שנהגו היתר לשום יין בכלים שנסריהם מדובקים בחלב. ועיי"ש בדרכי תשובה (ס"ק י"ד) שהביא מהפרי תואר, דאין להתיר בזה אלא היכא דאיכא סמ"ך במשקה הנתון בכלי נגד כל החלב שיש שם בהנסרים, ואין בזה משום אין מב טלין איסור. לכתחילה, הואיל ואינו מתכוון לבטל האיסור. (והוא כסברת הר"ר פרץ שבטור הנ"ל). ולכאורה יש לתמוה כאן תמיהא רבתי, דבשלמא הריב"ש לשיטתו שפיר הקיל בזה, דאיהו ס"ל באידך תשובה (שהובאה במחבר סוס"י צ"ט ובס"י קכ"ב) כדעת הרשב"א הנ"ל, דכלי שדרכו להשתמש בו בה יתר בשפע ונבלע בו איסור מועט, דמותר לבשל בו, דליכא למיחש שיבוא המאכל לידי איסור, שהרי תמיד יהי' ששים. וה"נ הכא, בכה"ג מיירי — כנראה — שבודאי יהי' ששים ביין נגד החלב, וליכא למיחש למידי, וממילא אין כאן איסור. אך לדעת הט"ז

והש"ך שהכריעו כדעת הטור ושאר הראשוני, דאף בכה"ג אסור לבשל בקדירת איסור, דהאי' שלא לבשל בקדירת איסור (לכמה ראשונים כך היא הגדרת האיסור מדאורייתא, ולשאר ראשונים — עכ"פ מדרבנן כך היא הגדרת האיסור, וכנ"ל) מהווה איסור בפנ"ע, ואינו מפני שעל ידי כן יאסר המאכל, וא"כ קשה, מ"ט לא השיגו כאן (בס"י קכ"א) אקולת הרמ"א בשם הריב"ש בהך תשובה. דעפ"י פשוטו, ב' התשובות לקולא של הריב"ש זהות הן. ומן ההכרח צריכים להפריד בין הדבקים ולחלק ולומר, דע"כ לא פליגי הני ראשונים אדינו של הרשב"א — בכלי שנבלע בו רק בליעה מועטת שדרכו להשתמש בו בהיתר בשפע — אלא מפני שעכ"פ בליעת האיסור נמצאת היא בתוך דופני הקדירה. אבל בנדון הרמ"א כאן בשם הריב"ש, שהחלב לא נבלע אל תוך הנסרים, אלא שמדובק שם בין נסר לנסר, בכה"ג יש לומר דלא מיקרי הך כלי "כלי של איסור", וממילא לית ב"י משום הך איסורא דשלא לבשל "בכלי של איסור". ומשום אין מבטלין איסור לכתחילה נמי ליכא, שהרי אין כונתו לכך, וכאמור.

טו. גדר הענין דחנ"נ בשאר איסורים וכעין הבדל זה מצינו לדינא במקום אחר בענין חנ"נ בשאר איסורים, דאף דמצריך הר"ת ששים כנגד כל חתיכת ההיתר שנמצאת בתוכה בליעת האיסור, אין זה מפני שההיתר נהפך להיות איסור, דא"כ לא הי' מובן דין התוס' חולין (קח: ד"ה אמאי, דמלח ותבלין הבלועים מחלב ודם ונפלו לקדירה, שמתבטלים בס', דאין התבלין יותר חמור מהאיסור הנבלע בהם. וכן נפסק להלכה ביו"ד (ס"י ק"ה ס"ד). ואילו הי' ביאור ענין חנ"נ בשאר איסורים שההיתר נהפך להיות איסור, הול"ל שהמלח והתבלין

(4) עיין ס"י י"ד.

נאסרו
ודאי
לומר
איסור
דלא
הבלוע
החתי
(ס"י)
הראש
אך מ
ו
ד"ה
תוך
ולומר
שאצל
הכ"ק
במקו
ג"כ
איסור
איסור
הששי
בששי
כנגד
לכאן
אין
יכול
באמו
דבלו
באיס
שהח
בלח
לכאן
לח,
אפי
האח
מיקו
האי
באמ

(לה) הגעיל (לו) כלי הצריך ליבון (לז) * אסור להשתמש בו בחמין אפילו שלא על ידי האש: כגה חבל מותר (לח) * להשתמש בו לזון אפילו לכתחלה (לט) ע"י (מ) הדחה ושפשוף היטב וכ"ש בכלי שצריך הגעלה ודוקא בדרך עראי (מא) כגון שהוא צנית העובד כוכבים (מב) * או צדיעבד

ביאורים

והאמנם שדעת הפר"ח שם דהיכא דאיכא ס' מודה הרמ"א דרשאי להגעיל ב"י וא"כ לפי שיטתו זו ל"ק כולי האי דהא משכחת שפיר הגעלה בב"י אבל לדעת שאר הפוסקים שפיר מוכח דלא כדבריו כאן וכן ראיתי בדרכי"ת בשם ספר דברי יוסף שנחלק על הפר"ח: * אסור להשתמש בו בחמין אפילו שלא ע"י האש. מקור דין זה מהרא"ש שילחי ע"י (וגם עוד ראשונים) ואמנם בהמשך דבריו שם מבואר דיש יוצא מן הכלל הזה דסכין שהשתמשו בו עכ"ל במקצתו על האש ובלע כולו מדין חם מקצתו חם כולו מ"מ אם הישראל אין משתמש בו אלא בחמין ולא על האש סגי בליבון אותו מקצת שהיה על האש לבד והשאר די לו בהגעלה אע"פ שבלע ע"י האש וה"ט משום דבליעה זו קילא דאינה אלא מכח חם מקצתו חם כולו, כן מבואר לפי מה שפירשו כוונת הרא"ש בט"ז וש"ך לקמן ס"ו אבל לפמש"כ שם הדרישה והב"ח אין דין הרא"ש יוצא מן הכלל דלפי דבריהם הליבון שבמקצת מהני לכל הסכין ע"ש: * להשתמש בו צונן. ובפנים כתבנו דדבר חריף יבש נמי מותר להשתמש בו וכמש"כ ברמ"א סימן ק"ה ס"ג דאינו בולע מן הכלי והנה ברמ"א שם סיים דמ"מ המחמיר לכתחילה תבא עליו ברכה וביאר הש"ך בנקה"כ סו"ס צ"ה בטעמו משום דיש לחוש דילמא נשאר קצת שמנונית של איסור על הכלי ואמנם נראה דלא שייכא הך חששא בענינו דדוקא התם דמיירי בכלי שמוחזק להיות נקי אבל לא עשה בו הדחה ושפשוף להכשירו ובוזה איכא למיחש דילמא באמת אינו נקי אבל אם בא להכשירו בהדחה כדינו אין לחוש דילמא לא עשה הדחה גמורה דכן מבואר ממה דכלי איסור שנשתמשו בהם בצונן מותרים ע"י הדחה וכן מבואר ברמ"א כאן דמותר לכתחילה להשתמש בהם בצונן ע"י הדחה ושפשוף היטב ולא מצינו מי שיאמר דמ"מ דהמחמיר תע"ב [דטעם החומרא הא שייך גם בדברים שאינם חריפים], ועיין בערה"ש ס"ז וצ"ע בדבריו: * או בדיעבד. ובפנים הבאנו פירוש הפר"ח דר"ל שאין כלי אחר מצוי בידו והנה בש"ך כתב וז"ל כלומר שקנאו שאין לו כלי אחר מותר וכו' עכ"ל וכנראה דלישנא דדיעבד קשיא ליה שלפי פירושו של הפר"ח נהי דשעת הדחק הוא אבל בדיעבד הא לא הוי ולהכי פירש הש"ך שכבר קנה הכלי והיינו דיעבד אך קשה דלפ"ז משמע שלכתחילה אסור לקנותו ואמאי הרי אין קנין הכלי גורם שום היתר דאכתי אפשר לו להגעילו ואמאי שרית ליה להשתמש בו צונן בלא הגעלה וע"כ צ"ל משום דאין לו כלי אחר לאכול בו

חלקת בנימין

שהוציא ממנו הרבה מן הבלוע עדיין אסור להשתמש בו אפילו בדרך בישול שלא ע"י האור עצמו (נז) ולא אמרינן דכל מה שבלע ע"י האור לא יפלוט כ"א באור, וגם לא אמרינן דכל מה שיפלוט בחמין כבר פלט בהגעלה דבאמת שיורי הבליעה עדיין יפלטו תמיד מעט מעט בכל פעם שיבשל בו דומיא דכלי חרס שהגעילו דאין הבלע יוצא מידי דופן ואסור לבשל בו מפני שפולט תמיד מעט מעט: (לה) הגעיל וכו'. ונראה דה"ה אם עשה בו ליבון קל ונכחו שנתבאר ענינו בס"ק ל' נמי אסור להשתמש בו בחמין והואיל וטעון ליבון גמור א"כ על כרחך נשאר בו בליעת איסור ובעינן למיחש שיפלטנו בשעת השימוש: (לו) כלי הצריך ליבון אסור וכו'. ומהמשך דברי המחבר מסעיף ד' משמע דגם במחבת דינא הכי אע"פ שהרבה פוסקים סוברים דלכתחילה סגי לה בהגעלה וגם המחבר דעתו דכן עיקר וכנ"ל ס"ק ל"א: (לז) אסור להשתמש בו וכו'. (נב) ואפילו בדיעבד נאסר התבשיל שבישל בו: (לח) להשתמש בו צונן. (נז) ומשמע דאפילו דבר לח שרי וכן הסכימו (נז) האחרונים לדינא (נח) מיהו דבר חריף לח אסור להניח בו מפני שיש לחוש שמפליט מבליעת האיסור אפילו בצונן אבל דבר יבש אפילו חריף שרי (ועיין בביאורים): (לט) ע"י הדחה ושפשוף היטב. דבהכי סגי להעביר האיסור הקרוש על פני הכלי מיהו בסכין צריך נעיצה בקרקע אף להשתמש בו צונן וכדלקמן ס"ז ויתבאר פרטי דין זה שם: (מ) הדחה ושפשוף היטב. ולעיל סימן צ"א ס"ב מבואר דמידי דאורחיה בהדחה כגון בשר חי מותר לכתחילה להניחו בכלי איסור בצונן אפילו בלא הדחת הכלי דסמכינן שסופו להדחת את האוכל ועיין שם פרטי דין זה: (מא) כגון שהוא בבית העכו"ם. ר"ל ואין לו כלי אחר: (מב) או בדיעבד. (נז) פירוש שאין כלי אחר מצוי בידו

צינונים

(נז) הכל צרא"ש סימן ל"ד ושאר פוסקים: (נב) ע"ז סק"ה וכן הוא בנאו"ה שער נ"ח דין ל"ה וכן מוכח בכל הפוסקים: (נז) וכמש"כ הפמ"ג סימן נ"א צ"ח סק"ג: (נז) כש"ך לעיל שם [וכן מוכח בדבריו כאן מדאסר רק בדבר חריף] והפר"ח שם סק"ג ופמ"ג שם ודלא כרמ"א שם דאם בלע בחמין אסור בדבר לח לזון: (נח) ש"ך וכשיטת הרמ"א סימן ק"ה ס"ג ועיין צ"ח שם [ודברי הט"ז כאן ל"ט וכמש"כ בערה"ש]: (נז) פר"ח ועיין בביאורים. חבל אין לפרש דקמ"ל שאין המאכל נאסר דהא לא לייבא למימר [ש"ך]:

(מג) אצל אס רוצה להשתמש צו בקצוץ/יש מחמירים ואומרים * דאפילו להשתמש צו לון
לריך הגעלה או ליצון גזרה שמא ישתמש צו חמין (מרדכי וריקח) וכי נוכחין (מד)
ואפילו כלים שתשישן צוין אס יש לחוש (מה) שחממו צו יין כגון כלי כסף (מו) ונוכחין
להגעיל ואין לשנות (ארוך בשם ראצ"ה) (מו) ואפילו תיבות ושלחנות הנקחים מן העוודי

ביאורים

חלקת בנימין

אלא זה מותר להשתמש בו (ק) בעראי (קח) אפילו בבית
ישראל ואינו חייב להכשירו מקודם. וכתבו (קכ) הפר"ח
והפמ"ג דהני מילי בכלים שיש להם תקנה בהגעלה כגון
כלי מתכת ועץ דמסתמא יגעילם כדי שיוכל להשתמש
בהם אף בחמין וממילא לא יבא לידי תקלה שלזמן מועט
עד שיגעילנו לא חיישינן (קג) ואפילו משהה אותו זמן
מרובה הוי מילתא דלא שכיחא ולא גזור בו חכמים אבל כלי חרס שיש בו (קד) בליעת איסור דאין לו תקנה
בהגעלה אסור להשתמש בו אפילו בעראי דאיכא למיחש שישהה אותו בביתו ויבא לידי תקלה להשתמש בו אף
בחמין, (קכ) וה"ה אותם כלים שהחמים מקלקלים אותם וגזרו בהם חכמים שאין נותרים בהגעלה דילמא חיים עלייהו
ולא יכשירם כראוי וכדאיתא באו"ח סימן תנ"א ס"ז לענין כלי קרן אף כלים אלו אסורים בצונן אפילו בעראי, ונראה
דדוקא אם הכלי הנאסר הוא של ישראל אבל בחלוקה ראשונה שברמ"א שמשמש בהכלי בבית עכו"ם אף בכלי
חרס שרי דבכלי של נכרי לא שייך לחלק בין ראוי להגעלה או לא: (מג) אבל אם רוצה להשתמש בו בקבע
יש מחמירים וכו'. (קי) ואין חילוק בין בלע הכלי את האיסור בחמין או בדרך כבוש ומליחה: (מד) ואפילו כלים
שתשישן בצונן אם יש לחוש שחממו צו יין וכו' נוהגין להגעיל. כדי לפרש דברי הרמ"א הללו נקדים מה
שנחלקו המחבר והרמ"א באו"ח סימן תנ"א ס"ז לענין הכשר כלים אם הולכים בהם אחר רוב חשישם וכגון אם
רוב תשיש הכלי הוא בחמין דרך בישול אך לפעמים צולין בו על האש שדעת המחבר שם דסגי בהגעלה דבית
רוב תשישו אזלינן (קז) ואע"פ שודאי בלע ע"י האור ובליעה זו אינה יוצאת בהגעלה מ"מ הואיל והכלי כבר אינו
בן יומו מבליעת האיסור ועיקר האיסור להשתמש בהכלי הוא רק מדרבנן הקילו בו חכמים למיזל בתר רוב תשישו
וכן אם רוב תשישו הוא בצונן ולפעמים משתמשים בו בחמין (קח) סגי ליה בהדחה אע"פ שודאי אית ביה בליעת
חמין דבאינו בן יומו הקילו ודעת הרמ"א שם להחמיר ולהכשיר אף מה שבלע במיעוט תשישו וכ"ז בכלים שידוע
שמידע השתמשותם היה באופן חמור ומעתה קמ"ל הרמ"א כאן (וכן כתב שם) דאפילו כלים שאין ידוע להם שום
תשיש חמור כגון כוסות של כסף שמן הסתם אין משתמשים בהם אלא בצונן מכל מקום אם יש לחוש שלפעמים
חממו צו יין (קט) כגון מה שנוהגים לחמם בו יין עם לחם יש להצריך הגעלה והני מילי לכתחילה ולענין בדיעבד
יתבאר ברמ"א בסמוך: (מה) שחממו צו יין, או שעמד בו היין מעת לעת דהוי כבוש ואוסר הכלי [ש"ך]. ואם יש
לחוש שהשתמשו בהכלי על האש ממש נראה שצריך ללבונו: (מו) נוהגין להגעיל. כדי להשתמש בו חמין או
(קי) אפילו לצונן בקבע (קיא) דיש לחוש שגם הישראל יחמם בו יין וכדומה אבל להשתמש בו צונן בעראי מותר
ע"י הדחה ושפשוף וכנ"ל ברמ"א: (מו) ואפילו תיבות וכו' שמא נשפכו עליהם חמין. (קיצ) ר"ל תיבות שמצניעין

ציונים

(ק) כן מובא בפמ"ג שם וכן מוכח בע"ז או"ח סימן תנ"א סק"ג וצח"י שם וכן הוא צמ"צ שם ס"ק ע"ז וז"ע בלשון הד"מ כן אית א' עיי"ש:
(קא) ערכ"ש וכפשוטו דברי הרמ"א: (קב) צימון ז"ל סק"ג ופמ"ג שם וכו' רעק"א צימון ס"ע צש"ך ס"ק ס"ז צשם המנ"י [ונחלקו על הש"ך
שם]: (קג) פר"ח: (קד) אפילו לא בלע בחמין אלא צמלחה [פמ"ג]: (קה) שם: (קו) כן מוכח צש"ך ס"ק י"ב וי"ג וצפמ"ג הנ"ל בלוח ק"ד:
(קז) תשובת רמ"ע סימן ז"ו והביאור הפוסקים באו"ח שם וכן הוא צמ"צ שם ס"ק מ"י בקיטור: (קח) דהואיל והכשר הדחה מיהא צ"י אזלינן
צתריה אצל כלי שלא השתמשו צו לאיסור כלל רק שצחקראי נפל עליו איסור לריך הכשר כפי אותה בליעה [דרכ"ח סק"ד צשם חכמה שלמה עיי"ש]:
(קט) או"ח שער ג' דין מ"ה וכן הוא צש"ע שם סכ"ה: (קי) ש"ך: (קיא) ד"מ אית א' מהא"ה שם: (קיצ) ש"ע או"ח שם סעיף כ':

(צא) הבשר ש' ויא' שא"צ ואף ת' לדברי המצדיקים הבשר אם הוא כבי חרם (צב) מנעילו
ג' פעמים דיו מפני שאין לאיסור זה (צג) עיקר מדאורייתא: הנה עמוד כוכבים שגשג לחולה בשנת תרצ"א
למנצחי שנת (צד) חס"י (ט) (י) לנביא

באר היטב

[illegible]

(ג) לנריא. ענאט ווען זאלט אברהם זיין לעבן הכלים. וועגן חכמה אדם כלל ס'ו דין י"ג כזה דאס לעבן הכלים אחר וועלעכע אפילו זאל הענעלע פ'ס ווען זיין אדם כלל ס'ס דין י"ז:

האור ואם קדמו והניחו כ"י צריך הגעלה מכאן ואע"פ דהחזירין לפעול חסדו דא
חבני הניח יחזה ש"ך וכו' עוד ידברו אם נחשב בתן צדענד ויש כונן בחבני
(יט) לצדא. והט"ו חולק על דין זה ואומר לצדא בחני ואפי' לחולה עמלו א

[illegible]

צ"ל. אלה ע"י שהציב ונתן' והשרשים חו"ד ק"י מ"ל דלם רחל' קדירות הרבה אם היה צורך לוי שמתן אותה קדירה שהיה נקיה ולא היה זה שומן דבוק לא נאסרו הקדירות האחרות ואם היה שומן דבוק אם היה צמים [ק"י] לבטל השומן הדבוק בקדירה ג"כ הקדירות האחרות ומהירות ומקיים הכנה"ג שכבר נבאר דלמן קיי"ל דישלוי עכ"ם בטל ברוב אי"כ ק"י שהיה צמים רוצ' נגד השומן הדבוק ועיי"ש עוד בזה ש"ל :

אמנם צעירק הדין שכי' בפשיטות דנשולי' עכריס' צטל' צרוב וכי' הנצחית' עיי' צש"ך לעיל סי' קי"ב סיק כי' ולהלן סי' קט"ז סיק י"ד שכתב בן להדיא דנשולי' עכריס' צטל' צרוב וכי' צבש' ובין צלה וחפ"י הוא דבר חשוב צטל' צרוב עיי"ש וכי' צבכנאי' לעיל סי' ל"ט הנחות הטור אות ל"ב ולעיל סי' קי"ב הנחות צ"י אות ו"ב ועיי' צחיה כלל עיה דין י"א שכי' דנשולי' עכריס' צטל' צרוב בין צמיט ובין קל' צמיט עיי"ש וצומח"י שס סיק י"ד חונס' יעני' צפריח לעיל סי' ל"ט סיק י"ז שכי' דרע"פ שיש קל'ת וצפרסיס' דנשולי' עכריס' כיון דלין לו עיקר מזה"ש צטל' צרוב כדן חל'ת חון' לארץ חל'ל לדינא חל'ל צפריח' להקל' חל'ל שיש להחמיר כדעת הרשב"א דפסק דגס' דנשולי' צטל' עכריס' לריך סי' צציעולס' כשאר איקורין של דצריח'ס' עיי"ש ועיי' צצורי' צרכה כאן אות וי"ד שצעתיך דצרי' צמי' כהונה כח"י שכי' דכיון דנשולי' וצפרסיס' חמירי' דרי' ע"כ לא ספיקא' לדינא חל'ל פלוגתא' וצומח"י וצ"ל חל'ל לא הכריעו ע"כ הוא ספיקא' לדינא חל'ל חונס' צצירון' כשגאל' סס' צצפחה' ככריס' של ישראל' שהעילה' לתור' קצריה' צצביל' של ישראל' שהצטח'ס' יהודית' ע"כ האור' להתצט' צ' צלים' קצליפותיהס' וכי' סס' דרע"פ דהישראל' החמיל' קצריה' ו' חל'ת' הציעול' והעכריס' לא היה רק הנוצר והיו כאלו הניס' וקיי"ל צציעולו' והיו גמור' ציד גוי' ח"כ' אין לאקור' לכאורה' חל'ל' הל'ל' יס' לחלק' דנעלוח' ספיר' מצירין' כשגמור' עור' גוי' כיון' שכל' המצט'ס' קצריה' ו' החמיל' הישראל' צציעול' וצפריס' כאן' דפניס' חדשוס' צ' ל' לבאן' דכשנתיס' היסודות' הקצריה' חל'ל' האס' לא היו' ש' הצליס' ח"כ' לא וצמי' הנחת' הקצריה' שהי' עיי' ישראל' ואלף' ש' קצריה' רוצ' כגד' הצליס' וצמי' חל'ל' עכ"פ' וידי' ספק' פלוגתא' ל' כפאק' וכי' דומי' יס' להחיר' התצביל' דל' יס' חל'ל' ספק' חל'ל' ספק' קיי"ל' כל' ספק' צציעול' עכריס' להקל' דל' דצבון' וצירוף' ל' ד' דיעות' דנצפסות' סלטו' לא' שייך' איקור' צצולי' עכריס' דל' שייך' צ'ו' חמית' וצפר' שהי' צצית' ישראל' שיש' דעות' חל'ל' חמירי' דנשולי' עכריס' צצית' ישראל' חמו' צכלל' איקור' צצולי' עכריס' חמו' הל'ן' יס' לנעוק' לחמיר' הקצריה' עיי"ש: **(צא) הכשר.** ע' צציעות' יעקב' סיק' צ' שגמור' על' המחקר' אס' מותר' לער' ולצ'ט'

שאפשר ליתן אותם בנייר, נמי כיון שעכ"פ הם ניתנים בצלוחיות ונמכרים דוקא עם הצלוחית נמי הוא כמו צלוחיות של משקין, וטעם השני שהוא בחשיבות קליפה הרי נאמר עיקרו בדברים יבשים כתמרים וגרגרות.

וכלים שמסתפקים שמה הפעקטערי הוא של ישראל וקנה אותם ממוכר ישראל אם א"א לברר הדבר יש לטבול בלא ברכה, וכלי זכוכית שהוא מדרבנן אם א"א להודיע א"צ טבילה כלל כשיש טירחא גדולה להטבילם, ואם אפשר לברר צריכין לברר אף בשביל הברכה.

והנני ידידו מוקירו ומברכו.

משה פיינשטיין

סימן מא

אם רשאי לסמוך על הגעלת עכו"ם ברותחין שעושין זה בשביל שלא יתקלקל ויפסידו וגם מאימת עונש מהמדינה ובבשל במוזר באינו בן יומו בלא הגעלה אם אסרו התבשיל

ל"ו בעומר תשכ"ד.

מע"כ ידידי הרב הגאון מוה"ר שמריהו יוסף קארעליץ שליט"א רב ואב"ד בבריסעל, בעליגא.

הנה בדבר בית חרושת של מרגרינא אשר מוכרחים הבעלים מצד טובת המסחר שלהם, וגם מצד דיני הממשלה להגעיל בכל יום ששי אחר שמפסיקים עבודתם בצהריים (כי אין עובדים שם ביום השבת וביום א' בשבת) להגעיל במים רותחין שלא ישאר שם כלום ממה שעבדו בכל השבוע דאם נשאר שם איזה משהו שבמשהו מהמרגרינא בהמכונות יקלקלו מה שיעשו אח"כ מיום שני בכל השבוע וגם יענשו מהממשלה לסגור את הבית חרושת אם ימכרו ממה שיעשו בלא הגעלה מקודם, אם יש לסמוך על הגעלתם שהם נכרים כי א"א להמשיגה להיות שם בעת שמגעילין ביום הששי כי הוא רחוק מהעיר

שלא יוכל לבא לביתו על השבת, להתיר לעשות שם ביום שני מרגרינא כשרה, הנכון לע"ד דאם גם להגעלתם בשביל טובת המסחר וקפידת הממשלה הוא במדת החוס של רותחין הצריך להגעלת הדין להכשיר יש לסמוך על זה, כדחוינן טהא דסומכין על עכרים דאמנקרותא קפדי בע"ז דף ל' אף לענין גילוי דהוא סכנתא דחמירא ובפוסקים וכמה תשובות סומכין על הא דקפדי אמנקרותא בכמה דברים להלכה באיסורין אף בחשש איסור דאורייתא, וא"כ כ"ש שיש לסמוך על מה שקפדי לעשות לטובתם שלא יפסידו מסחרם ושלא יענשו מהממשלה, ואף שהפועלים הם המגעילים שלדידהו אפשר לא איכפת בטובת בעל בית החרושת, אבל ודאי יש לסמוך שהבעלים ישגיחו על זה שיגעילו בטוב או בעצמו או ע"י אנשים שראוי לסמוך עליהם, וגם שהוא רק לאיסור דרבנן דהוא נר"ט לפגם משום שאינו בן יומו.

ויעוד אני אומר דבעצם הדין לא היה לן להצריך הגעלה כלל אלא לקנח היטב שלא יהיה בעין מן המרגרינא האסור, דהא לא אסרו רבנן המאכל שנתבשל בכלים אסורים שאינו בני יומו, וכן התירו שמן של עכרים אף משחא שליכא כדאיתא בע"ז דף ל"ח ופרש"י משום דנתבשלו בכלים שאינם בני יומו דסתם כלי עכו"ם אינן בני יומו כדאיתא שם בתוס', וכל האיסור הוא על מעשה הבשול בהכלים שאסור להאדם להשתמש לבשולו גם בכלי שאינו בן יומו אטו בן יומו, שלכן אם בית החרושת הוא של בעלים עכרים וגם המרגרינא הכשרה הוא של העכרים בעל בית החרושת שעליהו לא שייך איסורים, אין לאסור בשביל שאיכא ישראל המשיגה שלא יערב שם דבר איסור כדי שיוכלו ישראל ליקח מהעכרים המרגרינא הכשרה שעשה, דאיהו איסור שייך להיות בשביל המשיגה.

אך ראיתי בפ"ת סימן קכ"ב סק"ה הביא מלב"ש שנסתפק באם העכרים עושה בעצמו בשביל ישראל דאפשר בכה"ג אסור ע"י"ש, ועיינתי בלב"ש והוא בחדושי דינים בס"ק קנ"ג שצ"ח להשיך סימן ק"ט סק"כ ולהפמ"ג בש"ד סימן ק"ג ס"ק י"ד מש"כ בשם מהר"ם מלובלין שמתרוויחו משמע להיתר לע"ד, ובהא דמהר"ם מלובלין איירי אף בהיה שם איסור פחות מסי' שאסור לבטל למחלה ואם בטל במוזר אסרו למבטל ולמי שנתבטל בשבילו כדאיתא בסמ"ק צ"ט סעיף ה' ומ"מ מתיר, מטעם שכתב דב"ד עכו"ם הוא מבושל ומה בכך שהישראל רואה ע"י"ש, והטעם דכיון דהוא רק קנס משום שעבר על האיסור

20

Cleaning to the industry standard of clean

This teshuva is reprinted from
The Daf HaKashrus Volume 6 Issue #5

שאלה: במפעל שמכינים מאכלים כשרים באותם הכלים שמכינים מאכלות אסורות והכל נעשה בצונן, אשר ממילא אין שמה בעיית בליעת כלים, אך אין הפועלים מדקדקים כל כך לשטוף את הכלים בין איסור להיתר, ונשאר שמה קצת משהו של איסור בעין מבפנים בכלים, והדרך הוא להשתמש בו היתר בשפע כל כך, שבודאי יהי' שמה שיעור ביטול, האם יש בזה אין מבטלין איסור לכתחילה. [ובמפעל של נכרים שתחת השגחתנו, אף דפשיטא דאין בזה משום אין מבטלין, מכל מקום אולי יש בזה משום "מכוער הדבר", כידוע מהספר אגרות משה].

תשובה: דבר זה מקורו במסכת תרומות פרק י"א משנה ו'-ח', דכלי שהי' בו שמן של תרומה והוציאו ממנו את כל התרומה, אין מחייבין אותו להיות יושב ומטפח, וכן אוצר שהיו מונחים בו חיטים של תרומה, אין מחייבים אותו להיות יושב ומלקט אחת אחת, אלא כל שכיבד את האוצר כדרך המכבדים סגי, וכן בשמן, אם לאחר שעירה את כל השמן שבתוכו, נטפו ממנו ג' טיפין בהכי סגי, ושוב אין בזה משום אין מבטלין איסור לכתחילה. ועיי"ש במלאכת שלמה (למשנה ח') שהביא בשם הספר יראים, דהיתר זה שייך דוקא בתרומה, שקדושתה אינה תלויה אלא בדעת התורם, ומעולם לא היתה דעתו אחיטים אלו. אכן לדינא לא קיי"ל הכי, דמבואר בשו"ע יו"ד סוף סי' קל"ח דהיתר זה שייך אפילו בסתם יינם.

אכן עי"ש בתפארת ישראל לתרומות (אות מ"א) שהביא מהירושלמי, דקולא זו שייכא דוקא באיסור דרבנן, ותנא דמתני' ס"ל דתרומה בזמן הזה הויא אך דרבנן וכן סתם יינם הוי אך דרבנן. אלא שהגאון ר' ישראל בעלסקי שליט"א העיר על כך דהמעין בירושלמי לא ימצא מימרא כזה כלל, ויש שם ענין אחר (הגעלת קדירה של חרס ג' פעמים) שעליו אמרו שם תרומה בזמן הזה דרבנן [מאליהן קבלו וכו' ע"ש], והוסיף רב בעלסקי שליט"א דמסתמא ידע הגאון הגדול בעל תפארת ישראל ז"ל רוב הירושלמי בעל פה ולא עיין בשעת מעשה, ולדעתו אין להתחשב כלל בכעין זה, וכן עמא דבר.

אכן נראה פשוט דקולא זו לא שייכא אלא באופן שכיבדו על כל פנים כדרך המכבדים, שאז אין מטריחין אותו לעשות יותר. וכן בעירה מכד לכד ונטף ג' טיפין דעיין משנה דב"ב (פז.) שחייב להטיף לו ג' טיפין, דבזמן התנאים זה הי' נחשב כמכבד כדרך המכבדים.

צבי שכתר

עש"ק פ' חיי שרה, תשנ"ח

K-99

Cleaning to the industry standard of clean-follow up letter

This letter is reprinted from
The Daf HaKashrus Volume 6 Issue #6

עש"ק פר' ויצא, ו' כסלו תשנ"ח

בקשר להערת הגר"י בעלסקי שליט"א על דעת התפארת ישראל (פרק י"א דתרומות אות מ"א) שהובאה בדף הכשרות הקודם (של חודש כסלו תשנ"ח), כעת מצאתי כדבריו ממש בהערות "עמודי ירושלים" על הירושלמי שמה, ועוד הוסיף להביא מחידושי הרמב"ן לב"ב (דף פז:): שכתב להדיא דהך מתניתין מיירי בתרומה דאורייתא. וכן הביא מתשובות הרשב"א (ח"א סי' רכ"ב) שנשאל, על מה התיירו לבטל איסור להתחילה, דהא הוי בעין, וכתב, דאפשר להעמידה בתרומה בזמן הזה דרבנן (כלומר, וכדברי התפארת ישראל הנ"ל), והרמב"ם נראה שפירשה בתרומה דאורייתא, וכן נראה דעת מקצת מרובותי. עכ"ל. הרי להדיא שכן הסכמת דעת רוב גדולי הראשונים דהך קולא (דסגי במכבד כדרך המכבדים) שייכא אפילו באיסורי דאורייתא, וכן מנהג העולם להקל בזה.

צבי שכטר

FRESH AND FROZEN PRODUCE

Current OU Vegetable Policy:

Under the directive of Rabbis Genack, Belsky and Schachter the OU has established the following new guidelines for the use of fresh and frozen vegetables.

1. **All lettuces**, including red leaf, green leaf, iceberg, napa, Boston, radicchio and any other, which invariably contain insects at some time during peak season, must be used only after proper bedikah is done.
2. All **cabbage** must be checked and processed in a manner which removes the חשש תולעים. Companies currently using shredded, unchecked cabbage must discontinue this use immediately. Large companies using cabbage product must be informed of our upgraded requirements, and follow a feasible, functional bedikah system which we will implement for them.
3. **Spinach**, due to its extremely high level of infestation, can be used only after each and every leaf has been checked under a light box.
4. **Dill and parsley** can only be used when enclosed in gourmet bags. Also, all salad garnishing must consist of non-insect-sensitive vegetables. Dehydrated dill and parsley can be used.
5. **Fresh asparagus** cannot be used unless the top and all triangles are removed.
6. **Canned asparagus** will no longer be certified.
7. **Cauliflower** must be carefully checked according to OU guidelines.
8. **Brussel sprouts** will not be allowed in OU establishments, nor certified in any product form.
9. **Canned artichokes** will not be allowed in OU establishments, nor certified in any product form.
10. **Scallions** should be checked for tiny thrips which can be seen crawling after the leaf is opened, looking at the area above the bulb of the scallion.
11. **Frozen broccoli**, and any other vegetable discussed above but found in frozen form, will be treated as a fresh vegetable, requiring bedikah.
12. **Romaine lettuce** will not be allowed in OU establishments, nor certified in any product form except for Pessach when stems can be used after a vigorous bedikah by the Mashgiach.

For further discussion or elaboration concerning the OU Vegetable policy please call Rabbi Yosef Eisen at the OU ext. 207

Bodek Kosher Produce, Inc.

Due to government banning of many insecticides, insect- infestation has dramatically risen in the cultivation of fresh produce. These leafy and green vegetables are prime sources of fiber and beta carotene needed for maintaining a healthful diet. However, a very large portion of the Jewish community has refrained from using these highly desirable, but halachically problematic vegetables.

Bodek Kosher Produce, Inc. of Brooklyn, N.Y. has been the pioneer in providing a solution to this vexing problem. They have created a specialized method of processing fresh and frozen produce, minimizing normal infestation to a negligible level. The kosher consumer is able to once again enjoy a wide variety of healthy fresh and frozen produce without any requirements of checking for insects and without compromising their own high standards of kashrus.

Although many of the frozen vegetable processors employ a rigorous system with state-of-the-art equipment to clean their vegetables, this does not suffice to create an acceptable kosher standard. Bodek tracks their broccoli, cauliflower and spinach throughout the various stages of their growth. They carefully control and monitor both the soil and actual vegetables for signs of infestation. When full growth is achieved, a Bodek representative is present for the harvesting, specialized processing and packaging of the product.

The following Bodek products are certified kosher and require no checking when bearing the OU symbol of certification:

FRESH ITEMS:

Lettuce
Cole Slaw
Green Cabbage
Red Cabbage
Carrot Sticks
Shredded Carrots
Mixed Salad

FROZEN ITEMS:

Spinach	Strawberries
Broccoli	Spinach Kugel
Cauliflower	Spinach Rolls
California Style Vegetables	Broccoli Kugel
Oriental Vegetables	Broccoli Rolls
Onions	Egg Rolls

In the future, Bodek plans to research the possibility of growing insect-free produce and is already experimenting with the production of smooth strains of leafy vegetables such as whole leaf spinach, lettuce and even romaine lettuce.

FOR YOUR INFORMATION

Perl's Meat Products Ltd. located in Toronto, Ontario, Canada produces the following products under the certification of the ועד הכשרות דטורונטו - COR which require no checking:

ice berg lettuce (fresh)	shredded cabbage (fresh)
regular cole slaw	creamy cole slaw
diet cole slaw (only retail)	

The above products are certified when bearing the following label on each bag:

The vegetables are processed through a machine with an ingenious design used extensively throughout Europe. The wash water recycles through a 3 channel jet system, the micro sieve catches insects and larvae and cleans itself automatically by continuous fresh water flushing. The built-in centrifuge spins the produce until it is almost dry.

For more information contact Perl's for their brochure entitled "Something's Been Buggin' Us... It ain't Buggin' Us Any More!"

(25)

בס"ד

שאלות ותשובות

"RABBI - TRUST ME..."!

Rabbi Yosef Grossman

Editor

טוב לחסות בה' מבטת באדם (תהלים פ' קי"ח)

חסין and בטחון both denote faith and trust. Why, asks the great Gaon of Vilna, does דוד המלך use חסין in connection with trusting ה' and בטחון when it comes to trusting mortal man?

The Vilna Gaon responds that there is a fundamental difference between בטחון and חסיון. בטחון refers to trust when a promise has been made. Thus אברהם had חסיון that אלהים would fulfill His promises to him of wealth, children and the inheritance of ארץ ישראל.

קודשא בריך on the other hand refers to man's implicit trust and reliance on פרשת האזינו In - צור חסיו בו. ה' even when no promise has been made by 'ה' they relied on." In stormy weather man takes refuge under the protective covering of an opening in a rock formation. The rock has not promised man protection from the elements. Rather man, on his own, has developed that implicit faith and reliance on the rock for protective shelter.

What דוד המלך is relating to us, says the גר"א, is the following: It is far better for man to trust and rely on ה' even when He has not promised anything - טוב לחסות - בה' - rather than trust a בשר ודם even when that fellow man has explicitly promised something - מוטב באדם.

Machigichim often hear plant personnel telling them, "Rabbi - trust me." Certainly, we must have a sense that the company is upfront and above board in their relationship with us. However, our Hashgocho must be based on vigilant control and visual compliance of all Kasbrus requirements. As far as trust goes - an old American saying comes to mind - In G-d we trust!

PRODUCTS

Hawaiian Punch "Drink Mix"

Available under OU certification, when bearing the ®, only in: Lemonade, Pink Lemonade, Grape, Orange, and Fruit Juicy Red flavors.

These powdered drink mixes are the only Hawaiian Punch products certified Kosher by the OU.

MAZAL TOV TO...

...our dedicated Mashgiach in St. Paul, MN, Rabbi Yosef Grossbaum and his wife on the birth and Bris of their son, Chaim David.

...our devoted Mashgiach in Baltimore, MD, Rabbi Yirmiyahu Kaganoff and his wife, on the Bar Mitzvah of their son, Shlomo.

CONDOLENCES TO...

We are saddened to inform you of the passing of Mrs. Anna Weinreb, the mother of Sheila Ganchrow, and mother-in-law of OU President Mandell I. Ganchrow, M.D.

We extend our deepest sympathies to the entire Hartstein, Sturm and Ganchrow families. המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

KASHMIR DEPARTMENT

טחלקת הכשרות

קהל מחזיקי הדת דחסידי בעלזא
בארנהיים

באדר ה'תש"ב

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

CONG. KEHILAS BELZ U.S.A.

1503

ר"מ סידון ונשבי"ה

Dear Rabbi Grossman 1003

As a regular reader of the DAF HAKASHRUS, I would like to thank you for your efforts in editing the DAF, even though it is much less than it should be and contains a world of information and practical help for the person who wants to achieve a high standard of Kashrus.

Thank you again, **נשוא** should help us all **לשם טוב** **לשם טוב** **לשם טוב**.

אשר אנחנו נקטתיו, דומ"ץ

ב.ב. תעודה להרב יוסף אייזן שליט"א :

DILL & PARSLEY GOURMET BAGETS עין הויסב סמפליז'ן מילד בעמיד
שטאנדיג מיט אים צעצט איר דאס מאגסט איבער לעבן זינט, עין שם הייסט סמפל,

הביל

P.S. Please put on your mailing list our Belgium representative:
Rabbi S. Nussebaum

37 Charlottalei
2018 Antwerpen BELGIUM Tel. 011323-2304863

Thanks

1321 43rd Street • Brooklyn N.Y. 11219 • Tel. (718) 854-3711 Fax. (718) 854-0834

ב'ה

לכבוד הרה"ג מו"ר אשר אנשיל עקשטיין נ"י

בנוגע למה שחזרתי כתיב בענין Gourmet Bags בפמ"ג באו"ח
א"א סתנ"ג סק"ג בסופו ושם התיר בפירוש לעשות כן ולכא' יש
סתירה בדבריו, אבל אחרי העיון יתווצ' הכל כי באו"ח התיר
מטעם ספק (וקאי שם על עני"ס וקומע"ל שיש בהם ספק סתיו)
ומותר הואיל ואין כאן דעת מבטל אף שמוחזקים בחטים הרי לענין
דעת מבטל לא איכפת הואיל ואין כאן ודאי וכן התיר שם בכמהין
מתולעין ו"ל בהחזקת מתולעין ולא ודאי מהאי טעמא אבל ביו"ד
קבע לאסור כי מניח שם במתולעים ודאין וכן כתב שם בפירוש
ואז היה ביטול איסורו לכתחילה להאי סברא ואף על זה הסתפק
וכתב דאין גזעין בהמתיר אבל בספק אין לפקפק אף ללכתחילה
במורה, וב"ה שנתבאר הדברים להחיר אף למזהרין ודברט
במקום קשה כדלדן.

ל לשון של ברכה

ישראל הליך בעלסקה. יום ט' לחדש סיון תשנ"ה לפ"ק

כיון שהיין הבלוע הוא מעט ויש שישים בשכר כנגד הבלוע ואין בזה משום בטול איסור כיון דאינו מתכוין לבטל, והר"ן למד כן ממה שצותה תורה להגעיל כלים בני יומן והרי הוא מבטל איסור הבלוע בכלי במים שהוא מגעיל בהן ולדעת הראב"ד יש בכך איסור דאורייתא ומוכח שמאחר ואינו מתכוין לערב איסור בהיתר כדי להנות ממנו אלא רק להכשיר הכלי לכן יש להתיר, והנה בשו"ת הר"ן סי' נ"ז וסי' נ"ט ג"כ דן אם מותר לטחון חיטים המחומצות עם שאינן מחומצות אם יש בזה משום בטול איסור לכתחילה ודן להתיר משום שקודם פסח אין זה כיטול איסור דעדיין הוא היתר, והב"ח בסי' תנ"ג כתב שמדברי הר"ן בתשובותיו מוכח שחולק על הטור וסובר דאף שאינו מתכוין לבטל יש בזה משום בטול איסור לכתחילה, ויש להקשות דזה סותר את מה שכתב הר"ן בחדושו לע"ז שהבאנו לעיל להתיר כשאנו מתכוין, ובחקרי לב יו"ד סי' נ"ג עמד על כך וכתב ליישב דלא התיר הר"ן אלא באינו מכין לבטל ואינו נהנה מהבטול וכמו בהגעלת כלים משא"כ בחיטים מבוקעות דנהנה מהבטול אף שאינו מכין לכך יש לאסור ובוז חולק הוא על הטור שמיקל אף בכה"ג.

כאופן אחר היה אפשר ליישב שהר"ן בע"ז התיר לבטל דוקא כשהאיסור בלוע בקדרה ואינו ניכר כלל בטול האיסור בהיתר משא"כ כשהאיסור בעין וניכר הבטול אין להתיר אף כשאנו מתכוין לכך ולכן לגבי טחינת החיטים המחומצות טרח הר"ן למצוא היתר אחר, אבל הריב"ש בסימן שמ"ט, והובאו דבריו בפר"ח סוף סי' ס"ד, למד מדברי הר"ן בע"ז דיש להתיר להניח היין בחביות שמניחים בין נסר לנסר חלב כדי שיחובר היטב ולא ינטוף היין דמאחר ואין כוונתו לבטל האיסור ולהנות ממנו רק לתקן הכלי ולרוב סדקיו אין בזה איסור, ומוכח מדבריו שסובר דאין להבדיל בזה בין איסור הבלוע בכלי ובין איסור בעין.

ובתה"ד סי' קע"א דן לגבי חיטים שהתלעו אם מותר לטחונן ובין היתר כתב להתיר משום שאף אם יטחנו את התולעים בטלים הם בשישים ואין בזה משום מבטל איסור כיון דספק הוא אם נתערב איסור וגם אינו מכין לבטל עכ"ל, ועיין בש"ך סי' פ"ד סק"מ שהעתיק דבריו, וזה דומה לציוור של הר"ן שאינו נהנה מהבטול דהרי אין לו צורך בתולעים והיה מעונין להשליך אותם, מאידך יש כאן בטול של איסור בעין ולא רק איסור בלוע.

ועיין בשו"ת רע"א סי' ע"ז שחוכך לומר דהתה"ד התיר דוקא בצרוף ב' הטעמים יחד דהוי ספק אם נתערב

ומשמע מהרשב"א דבמבטל מעצמו שרי, ויש לדחות ראיתו דהרי בשבת נכרי העושה מעצמו מלאכה עבור ישראל אסור לישראל להנות מזה וטעם האיסור כדי שלא יבוא ישראל לצוותו להדיא וכמבואר שבת קכ"ב תוד"ה ואם, והוא הדין בבטול האיסורים ודאי שעיקר האיסור הוא באופן שמצוה לנכרי לבטל דאז הוא כשלוחו לבטל ונחשב כמי שערבו ישראל בידים ועל זה הביא הרשב"א ראיה מהגמ', אבל גזרו גם במבטל הנכרי מעצמו כדי שלא יבוא הישראל לצוותו במפורש, וכמו שאסרו כן בשבת, ועיין גם בקצשו"ע ע' צ"ח שכל ההלכות שם מסודרות על פי דעת הרשב"ש שגם בעושה הנכרי מעצמו יש לאסור גם בדיעבד, וכן נראה יותר דמהיכ"ת לחלק בין גוי המבטל איסור עבור ישראל ובין גוי העושה מלאכה בשבת עבור ישראל, ושור"ר בשו"ת הרשב"ש סי' תק"ס שכתב להשוות ביניהם.

(יב) כתבו הפוסקים שבאופן שאינו מתכוין לבטל האיסור אלא כוונתו לצורך אחר מותר לבטל האיסור, וכגון מה שכתב האורחות חיים ונפסק בשו"ע סי' פ"ד סעיף י"ג שדבש שנפלו בו נמלים מותר לחממו עד שיהיה ניתן ויוכל לסננו אע"ג שעל ידי החימום גבלע בדבש מטעם הנמלים ואין בזה משום בטול איסור לכתחילה כיון שאין כוונתו אלא לתקן הדבש, והנה באופן זה לא רק שאינו מתכוין לבטל האיסור אלא גם אינו נהנה מהבטול דאין לו צורך שיהיה טעם הנמלים בתוך הדבש, והרע"א בסי' ע"ז וכן ה"ד יהודה בס"ק י"ג כתבו דבאופן זה עדיף טפי משאר ציורים דלא רק שאינו מתכוין לבטל האיסור אלא להיפך כוונתו להוציא הנמלים ולהשליך האיסור והוא עושה מעשה של הפרדת האיסור מההיתר ובעל כרחו מתערב פליטת האיסור בתוך ההיתר, ואין מזה ראיה להתיר בשאר אופנים שאינו מתכוין לא לערב ולא להפריד.

אבל מצינו בהלכות פסח בטור או"ח סי' תנ"ג לגבי חיטים מחומצות המעורבות בכרי גדול ויש שישים כנגדם שמותר לטחונן ואין כאן משום בטול איסור לכתחילה כיון שאינו טוחן כדי לבטל, שהרי בלא"ה צריך לטחון החיטים לקמח כדי לאפותם, והסכים לזה גם בתה"ד סי' קי"ד, וזה היתר גדול, שהרי נהנה מטחינת החיטים המחומצות ומשתמש בקמח הנטחן מהם ואעפ"כ סובר הטור להתיר הואיל ואינו מתכוין בטחינה לבטול האיסור.

גם בר"ן בע"ז י"ב ע"ב מדפי הרי"ף כתב **לבאר** הגמ' שם שלכן מותר לשים שכר בתוך קנקנים של גוי

מעורב עם ההיתר וכגון נמלים המעורבות בדבש וחיתים מחומצות המעורבות בכרי ותולעים המעורבות בחיטים והוא בא לטחון אותם יחד, אבל לערב לכתחילה את האיסור עם ההיתר אסור אף כשאנו מתכוין, ומהאי טעמא דעתו שם לאסור להניח שלפוחית של דג טמא בתוך המשקה להצליל אותו, אף שאין כוונתו שיתערב פליטת הדג במשקה אלא רק שהשמרים ימשכו אחר השלפוחית להצליל המשקה, דעכ"פ הוא מערב בידים, ומצדד שם להיתר מסיבות אחרות, ועיין גם בנוב"י מהדו"ת יו"ד סי' נ"ו וסי' נ"ז מה שכתב על פי זה, ובנחלת צבי מבעל הפתחי תשובה סוף סי' פ"ד האריך להשיג על דברי הגוב"י והוכיח שדעת הרבה פוסקים אינה כן.

עוד מצינו במג"א או"ח סוף סי' תמ"ז שהביא בשם הצמח צדק דין לבן שהוכה מראיתו ורוצים לתקנו ושמים בתוכו חלב בהמה וחלב חטה פחות משישים אסור שמא יבוא לשתות עם בשר או שמא ישתה ממנו בפסח ואע"פ שנתבטל בשישים הוי ליה מבטל איסור לכתחילה, והמג"א חולק עליו דאין איסור בדבר כיון שאין כוונתו לערבו כדי לשתותו בפסח או לשתותו עם בשר דאין כוונתו אלא לתקן היין, והמג"א הביא ראיה לזה מיו"ד סי' פ"ד בדבש שנפלו בו נמלים שמותר לחממו מהאי טעמא, וכן הוא להלכה במ"ב שם, ודברי המג"א לכאורה אינם מוכנים, וכבר עמד על כך בחק יעקב ס"ק ל"ב ובמנחת יעקב סי' ס' סק"א, ולא דמי לחמום הדבש שאינו מתכוין לערב כלל משא"כ הכא דאף שאין כוונתו לבטל את החלב אבל כוונתו לערב את החלב בתוך היין כדי לתקן מראיתו וזה נקרא כוונה לבטל כיון שמתכוין לערב.

ושוב ראיתי בגר"ז סי' תמ"ז סעיף נ"ב שמבאר דברי המג"א, דמאחר ואין כוונתו לתקנו כדי לשתותו עם בשר או כדי לשתותו בפסח אלא כוונתו לתקנו כדי לשתותו לבדו קודם הפסח או אחריו א"כ אינו מבטל שום איסור כלל והרי הוא מבטל היתר ואחר שכבר נתבטל החלב ביין מותר לשתותו עם בשר עכ"ד, ולפ"ז אין זה ענין להיתר של אינו מתכוין שהזכר לגבי חמום הדבש וכיו"ב בשאר האיסורים דשם הוא באמת מערב איסור אלא שאינו מתכוין לכך משא"כ כאן שמאחר ואין כוונתו לשתותו עם בשר אין זה מבטל איסור אלא מבטל היתר, ומה שהמג"א השתמש במושג של אינו מתכוין אין כוונתו להיתר של אינו מתכוין אלא שמחמת שאינו מתכוין לשתותו עם בשר הרי זה מבטל היתר, אלא שלפ"ז אינו מובן מדוע המג"א מקשר זאת לדין של חמום הדבש, ושור"ר גם בנוב"י מהדו"ת סי' נ"ו וסי' נ"ז שעמד על דברי

בו איסור וגם שאינו מתכוין אבל משום שאינו מתכוין לחוד אין להיתר, ואף שתה"ד הביא ראיה מהטור בהלכות פסח שמתיר לטחון המחומצות, שם יש טעם נוסף להיתר דקודם הפסח הכל היתר ולא מקרי בטול איסור וכמו שכתב בשו"ת הר"ן ובט"ז באו"ח סי' תמ"ז, ועיי"ש בסוף התשובה שחזר לדון דאולי בכל טעם לחוד סגי ושקיל וטרי בדברי הש"ך בסי' פ"ד ס"ק ל"ט ולא הכריע בזה, אכן בשו"ת רע"א סי' ר"ז דן במה שמקילים להעמיד הגבינות בעור קיבת כשרה ואף שיש בחלב שישים כנגד העור הרי אין מבטלים איסור לכתחילה ומסיק להיתר משום דמייבשים העור תחילה עד שנעשה כעץ שאז הוא טוב להעמיד הגבינה ואז כבר אין עליו שם בשר אלא דחיישין לכתחילה שמא לא נתייבש לגמרי אבל כשיש שישים כנגדו ואין לאסור רק משום שאין מבטלין איסור לכתחילה בזה יש להיתר כיון שהוא רק ספק אם נתערב איסור כלל וגם אין כוונתו לבטל דאין לו ענין בהתערבות טעם הבשר שלא נתייבש כעץ עכ"ד, ומשמע מדברי הרע"א דנקט לעיקר דתרתיו בעינן ונעפ"ז ראיתי מי שכתב להיתר שמוש בקופסאות שמורים שמצפים אותם מבפנים באיזה חומר שהוא בחשש איסור ואי אפשר לברר את הרכבו, דמאחר ויש שישים בתכולת הכלי כנגד הצפוי והוא אינו מתכוין לבטל וגם הוא רק חשש איסור בזה יש להיתר, וכדעת הרע"א.

וגם האחרונים נקטו היתר זה של אינו מתכוין לדינא אלא שהגבילו הדבר, עיין בט"ז סק"ז שכתב דאין להיתר אלא באי אפשר בענין אחר, ובפמ"ג שם כתב שגם כשאפשר בענין אחר אלא שהוא טורח ג"כ שרי, ובפתחי תשובה שם כתב עפ"י להיתר לרסק פירות מתולעים שבלא"ה הרגילות לרסק אותם כיון שאינו מתכוין לבטל וגם יש טרחה גדולה לבדוק את כולם, אבל כשאפשר לברור בקלות את התולעים דעת הפוסקים לאסור את הטחינה אף שהרגילות היא לטחון ולרסק כיון שאפשר לברור את התולעים, והיה מקום לומר שזה רק דין לכתחילה מהיות טוב אבל בדיעבד שרי בכל גוונא כיון שאינו מתכוין, אבל עיין בספר קצור שו"ע הלכות תערובות סימן ח' פ"ג הלכה ה' שדעתו דבאפשר בענין אחר ועבר ובטל יש לאסור גם בדיעבד, ועיין לעיל אות ח' שהבאנו סעד לדבריו מדברי משמרת הבית, ועיין מה שכתבנו לקמן באות י"ד לפרש דברי הרשב"א במשמרת הבית באופן אחר.

והנודע ביהודה בחיו"ד סי' כ"ו בהג"ה כתב שהפוסקים לא התירו באינו מתכוין אלא כשהאיסור כבר

לבטל ואינו רוצה בהתערבות האיסור, אבל הוא יחיד בזה ושאר הראשונים לא כתבו סברא זו.

ויש להוסיף על דברי היד יהודה מה שמצינו ברשב"א בתורת הבית ל"ו ע"ב, ונפסק כן בטור סי' קכ"ב ובשו"ע שם וכאן בסעיף ז', שאם נבלע איסור מועט בכלי אם דרכו של אותו כלי להשתמש בו היתר בשפע כמו קדרה או קנקנים מותר להשתמש בו לכתחילה כיון שהאיסור מועט ואי אפשר לבוא לידי נתינת טעם אבל אם הוא כלי שמשמשין בו בדבר מועט כמו קערה וכיוצא בו אסור להשתמש בו שאין מבטלין איסור לכתחילה אפילו איסור מועט ואפילו איסור הבלוע עכ"ל הרשב"א, והרשב"א למד כן מהגמ' בע"ז ל"ג ע"ב שלכן מותר לתת שכר בתוך קנקנים של גוי כיון שהיין הבלוע שם הוא מועט ומשתמשים בהיתר בשפע ולכן אין בזה משום אין מבטלין איסור לכתחילה, ועיין גם בר"ן שם, ובבבב"א כתב דלפי הרשב"א מיושבת גם הגמ' בפסחים ל' ע"א שהקשו וליעבד להו שלא במינו והראשונים נתקשו דהרי אין מבטלין וכו' ולפי הרשב"א בכלי שתשמישו בשפע שרי, וזה רמז השו"ע באומרו קדרה או קנקנים דלפי הרשב"א מיושבת הגמ' בע"ז לגבי קנקנים והגמ' בפסחים לגבי קדרות, ומלשון הרשב"א בתה"ב ובפרט בקצר משמע להדיא דבקערה שתשמישה גם בדבר מועט יש בזה איסור משום דאין מבטלין איסור לכתחילה אף שהאיסור בלוע בקערה ואינו מתכוין כלל לבטל, ומוכח שהרשב"א אינו סובר את ההיתר של אינו מתכוין, ומה שהרשב"א מתיר באופן שתשמישו בשפע צריך לומר דלפי הרשב"א כל האיסור לבטל לכתחילה הוא מחשש שמא לא יבטל היטב בשישים וכיו"ב אבל בכלי שתשמישו בשפע אין חשש כזה ולכן שרי, וזה סעד גדול למה שהבאנו לקמן אות י"ז בשם היד יהודה שנקט שזו באמת סיבת האיסור לבטל לכתחילה, ועיין מה שכתבנו שם להעיר על דבריו, אבל דברי הרשב"א הם סעד גדול לדבריו, ועכ"פ מדברי הרשב"א משמע שאינו סובר את ההיתר של אינו מתכוין.

גם מצינו בתורת הבית י"ט ע"א לגבי קדרה שאינה בת יומא שמן התורה מותר לבשל בה לכתחילה והרא"ה הקשה שהרי לדעת הראב"ד יש בזה איסור ראורייתא שאין מבטלין וכו' ואיך מותר מן התורה, ועיין ברשב"א מה שכתב ליישב בזה וזה לשונו דלפיכך מותר כיון דפוגם בתערובת ולעולם אי אתה אוכלו אלא בפגמו ובתערובת עכ"ל, ונראה שכוונתו למה שכתב לקמן דהוי ככלי שתשמישו בשפע ולעולם לא יבוא לידי איסור ולכן

המג"א לשיטתו שגם כשאנו מכוין אין היתר אלא כשכבר מעורב אבל לא לערב לכתחילה ומבאר כוונת המג"א כמו שכתבנו לעיל בשם הגר"ז דכשאנו מתכוין לאוכלו עם בשר הרי הוא מבטל היתר.

עוד מצינו בחזו"א יו"ד ס"י ל"ז ס"ק י"ג דמומר המייצר תוצרת על מנת למוכרה למומרים כמותו מותר לשומרי תורה לקנות את תוצרתו אע"ג שידוע שבתהליך היצור נתבטל בהם איסור, כיון שאינו מתכוין לבטל והיה אוכל את האיסור גם כשהוא בעין, ונמצא דקלקלתו חקנתו עכ"ל, וזה חידוש נוסף על המבואר, דעד כאן ראינו להתיר באופנים שאינו מתכוין לערב משא"כ כאן שמתכוין לערב את האיסור אלא שאין לו שום תועלת מהבטול ואינו צריך לזה, משא"כ בציור של הצמח צדק שאף שאינו מתכוין לבטל את האיסור אבל יש לו תועלת מזה שנתבטל החלב שיוכל לשתותו עם בשר ולכן דעת החק יעקב לאסור, וסברת המתירים משום שנחשב לבטול היתר.

(יד) מדברי הפוסקים שהבאנו באותיות הקודמות מבואר שהיה פשוט להם ההיתר של אינו מתכוין אלא שהאחרונים אמרו בזה הגבלות מסוימות, להט"ז דוקא באי אפשר באופן אחר או כשיש בזה טרחה מרובה, והרע"א כתב דדוקא בספק איסור, והנוב"י כתב שדוקא כשכבר מעורב ולא לערב לכתחילה, אבל על עצם ההיתר אין מפקפק בזה, אולם ביד יהודה בס"ק י"ג האריך דאין להיתר זה שורש בסוגיות הש"ס ושמדברי גדולי הראשונים משמע שאינם סוברים היתר זה, דכגמ' בפסחים ל' ע"א דנו מדוע קדרות בפסח ישברו ומדוע לא ישאו אותם אחר הפסח וליעבד להו שלא במינו, והתוס' ושאר הראשונים שם נתקשו נהי דהגמ' מניחה שהחמץ הבלוע בקדרה הוא רק משהו ויש שישים כנגדו מ"מ הרי אין מבטלים איסור לכתחילה, ועיין בתוס' ובשאר הראשונים מה שטרחו ליישב בכמה אופנים ולא כתבו לתרץ דמאחר והאיסור בלוע בדופן ואינו מתכוין לבטלו אין בזה איסור, וביותר תימה על הר"ן שהוא סובר בע"ז שמהאי טעמא מותר לתת שכר בתוך קנקנים של נכרי כיון שאינו מתכוין לבטל ובפסחים טרח ליישב קושיית הראשונים באופן שונה שמאחר והחמץ נבלע בקדרה בזמן היתר וכעת ליתא לאיסוריה בעיניה הקלו לבטל לכתחילה, ובשעה"מ פט"ו ממאכלות אסורות כתב שהר"ן סותר דברי עצמו, וביד יהודה הביא שמצא בשו"ת מהר"ם סי' ק"צ שכתב לבאר קושיית הגמ' בפסחים דליעבד להו שלא במינו דמותר לעשות כן לכתחילה כיון שאינו מתכוין

להתיר גם באינו מתכוין לערב לכתחילה ורק כשכבר מעורב התירו, והפמ"ג במשב"ז ס"ק ט"ו כתב על פי דברי הט"ז בסק"ז דכיון שאפשר שלא להשתמש בכלי זה ואין הפסד אוכלין אסרינן לכתחילה, אף שמצד הכלי אי אפשר בענין אחר, ולולי דבריהם היה נראה לומר שהרשב"א אינו סובר היתר זה כלל, וכן הוא בבדי השולחן ע"י דעת הרשב"א.

ודע דהר"ן בע"ז שם הכי דברי הראב"ד באיסור משהו שלו שגם הוא כתב כדברי הרשב"א שההיתר לתת שער בקנקנים משום שתשמישו בשפע אבל מלשוננו של הראב"ד משמע דבר חדש שמה שאין בזה משום אין מבטלין איסור היינו משום שהאיסור בלוע בקדרה ובאיסור בלוע מותר לבטלו אף לכתחילה אלא שיש לגזור בכלי אף כשמשמש במרובה שמה יתן טעם אם ישתמש במועט ולכן אין להתיר אלא באופן שברור שלא יתן טעם, וזו גזרה מיוחדת שיש לגזור בכלים כעין שנתבאר לעיל מבהגר"א, אבל ההיתר על בטול האיסור הוא דלא כהרשב"א שהתשמיש בשפע הוא המותר וגם דלא כהב"ח שההיתר מחמת שאינו מתכוין אלא משום שהאיסור בלוע, ובאמת לשון השו"ע בסי' צ"ט שונה מלשון השו"ע בסי' קכ"ב, דבסי' קכ"ב הוא העתקה מדברי הרשב"א ולכן כתב השו"ע דהאיסור משום דאין מבטלין וכו' אף שהאיסור בלוע, אבל בסי' צ"ט סעיף ז' הוא העתקה מדברי הריב"ש בשם הראב"ד ולכן כתב שאסור משום גזרה.

ועיין גם בשו"ת הרשב"א סי' רכ"ב שמבואר כן, שהשואל שם שאל את הרשב"א על מה שאמר לו פה אל פה משום הראב"ד דאיסור משהו בלוע מותר לבטל לכתחילה והראיה מקנקנים של גוי שמותר לתת בהם משקה, והשואל הקשה על זה מהמשנה בתרומות פ"א משנה ו' ומשנה ז' דמגורה שפינה ממנה תרומה אין מחייבים אותו להיות יושב ומלקט אחת אלא מכבד כדרכו ונותן לתוכה חולין וכן חבית שמן של תרומה שנשפכה אין מחייבים להיות יושב ומטפח אלא נוהג בה כדרך שהוא נוהג בחולין, ושם האיסור בעין וכלל זאת מותר, ובאמת מבהגר"א סוף סי' צ"ט כתב דממשנה זו ראיה שבתשמישו בשפע יש היתר אפילו באיסור בעין ולא רק בבלוע, וזה על פי דברי הרשב"א בתורת הבית. גם יש לומר דההיתר משום שאינו מתכוין לבטל ויהיה ראיה שההיתר בזה הוא אפילו באיסור בעין ואפילו לערב לכתחילה ואפילו באפשר [אלא] כ נאמר שיש טרחה בדבר וזה הוי כאי אפשר] ודלא כאחרונים שהגבילו את הדבר.

מותר, ובפמ"ג בשפ"ד סק"ז הבין שכוונת הרשב"א להתיר משום שאינו מתכוין לבטל, ועל פי דבריו כתבנו לעיל באות ח', אבל מלשוננו נראה יותר שכוונתו דהוי ככלי שתשמישו בשפע ולכן מותר, וכן הוא בחידושי הרע"א לחולין צ"ז ע"ב ע' קס"א מדפי הספר ד"ה נקיטנא, ועיין עוד בבדי השולחן ע"י ע"ה שהוסיף דיהיה מוכח מזה דגם לדעת הראב"ד דאסור מדאורייתא יש היתר בתשמישו בשפע דגם האיסור דאורייתא הוא מחשש שלא יבטל היטב ובשפע מותר דהרי הרא"ה והרשב"א דנו לפי הראב"ד שאסור לבטל מדאורייתא ועל זה כתב הרשב"א דבקדרה שאינה בת יומא אין חשש דלעולם יהיה בטול על האיסור, גם ביד יהודה כתב דמדברי הרא"ה והרשב"א הנזכרים מוכח שאינם סוברים ההיתר של אינו מתכוין.

ובב"ה ריש סי' קכ"ב באמת כתב דבקדרה שאינה בת יומא מן התורה מותר לבטל בה כיון שאין כוונתו כלל לבטל האיסור הבלוע בה, וכעין זה כתב הב"ח שם בר"ה כתב הרשב"א שזה ההיתר בכלי שתשמישו בשפע דמשום אין מבטלים וכו' ליכא כיון שאינו מתכוין ע"י הבטול להנות מהאיסור רק שבכלי יש לגזור שמה יבוא להשתמש בו בדבר מועט וכל זה שייך רק בקערה שלפעמים משתמשים בה בדבר מועט ולא בכלי שתשמישו בשפע דאין לגזור, וכיו"ב מבואר גם בבהגר"א סוף סי' צ"ט שהאיסור כשמשמש לפעמים בדבר מועט הוא דין מיוחד בכלים שאם יש לו אופן שמוש של איסור גזרו שלא להשתמש בו כלל שמה ישתמש בו באיסור, וכדמצינו שגזרו קדרה שאינה בת יומא אטו בת יומא ובגמ' בפסחים ל' ע"א גזרו בכלי שאסור להשתמש שלא במינו אטו מינו, ומשמע מהגר"א דמשום דאין מבטלין וכו' אין בזה איסור כלל, אבל כאמור לעיל ברשב"א בתוה"ב הקצר, ובטור ובשו"ע סי' קכ"ב העתיקו לשוננו, מבואר להדיא דהאיסור בזה הוא משום דאין מבטלין איסור לכתחילה ושזה אסור אפילו באיסור בלוע, ומוכח מזה שאין היתר בזה אף שאינו מתכוין, ואף שהר"ן בע"ז כתב שההיתר לתת שער בקנקנים של גוי הואיל ואינו מתכוין לבטל, אבל הרשב"א אינו סובר כן וההיתר הוא רק בגלל שנותן בשפע וזה מתיר את האיסור לבטל אבל אם אין תשמישו בשפע אסור משום דאין מבטלין לכתחילה.

ובאמת האחרונים נתקשו בזה מדוע הרשב"א לא התיר גם באופן שאין תשמישו בשפע ומשום שאינו מתכוין, והנוב"י בסי' כ"ו בהג"ה כתב על סמך זה שאין

אבל לדעת הראב"ד שההיתר בקנקנים משום דהאיסור בלוע יקשה ממשנה זו שמתירה אפילו באיסור בעין, והרשב"א בתשובה רצה לדחות שהמשנה מדברת דוקא בתרומה דרבנן ומסיק דמדברי הרמב"ם ומדברי רבותיו מכאור שהמשנה מדברת אפילו בתרומה דאורייתא ובכל זאת מותר ויהיה מוכח מזה גם לשאר איסורים שמותר באופן כזה, אבל בתורע"א על המשנה בתרומות שם צוה לעיין בדברי הרשב"א במשמרת הבית ל"ח ע"א דמבאר שזו קולא מיוחדת בתרומה שאינה איסור גמור ואין ללמוד מזה לשאר איסורים גמורים כנבלה וכיו"ב, וכן הוא ביד יהודה בס"ק י"ב, דהפר"ח רצה להוכיח ממשנה זו דבטול איסור אסור רק מדרבנן ודלא כהראב"ד האוסר מדאורייתא דא"כ איך המשנה הקלה בזה, והיד יהודה דחה על פי דברי הרשב"א במשמרת הבית שדוקא בתרומה הקלו בזה ולא בשאר איסורים.

וסוף דבר כתב היד יהודה דאף שהאחרונים כתבו בכמה ענינים להתיר משום שאינו מתכוין לבטל, היתר זה אין לו יסוד וסמך ברור בדברי הראשונים ובסוגיות הגמ' וכנ"ל.

סעיף ו'

טו) כתב החו"ד דבטול איסורי הנאה חמור יותר מבטול אסור אכילה ולכו"ע איסורו מן התורה מפני שהבטול עצמו הנאה שהרי ע"י הבטול מתרבה אצלו כמות ההיתר, והרי זה דומה למפטם בהמתו באסורי הנאה דאסור מפני שהפטום עצמו הנאה שהרי לאחר הפטום האיסור כבר כלה מן העולם ועצם הפטום הוא האיסור, והכא נמי הבטול הוא כפטום ההיתר שלו, והחו"ד כתב ליישב בזה מה שנתקשו הט"ז והש"ך והמג"א מהשו"ע אור"ח סי' תרע"ז שפסק שאם נתערב מותר שמן של נר חנוכה עם שמן אחר אסור להוסיף עליו ולבטלו בשישים והרי שמן של חנוכה אינו אסור אלא מדרבנן ומדוע אסור להוסיף והרי השו"ע כאן פסק כדעת הראשונים דבאיסור דרבנן מותר להוסיף, ועל זה תירץ החו"ד דמותר שמן של חנוכה אסור בהנאה והבטול עצמו הוא הנאה שמתרבה השמן שלו, ועיין ביד יהודה ס"ק י"ב שמקבל עיקר סברת החו"ד אבל העיר שאין בזה ישוב לגבי נר חנוכה דאינו איסור הנאה אלא רק הוקצה למצותו ואסור לעשות בזה שום שמוש אחר אבל מותר למוכרו לצורך נר חנוכה וא"כ אין לאסור במה שמתרבה שמנו ע"י הבטול אף שנתקף מכך דאין זה שמוש אחר ואין זה נאסר מחמת שהוקצה למצותו, וע"ע בבדה"ש ע' ע"ב.

טז) כתב הרמ"א דכזית חלב שנפל למים ונתבטל בשישים ואח"כ נפל מן המים לקדרה של בשר מותר אע"פ שאין בבשר שישים נגד החלב שהרי נתבטל במים, וכתב הש"ך שם בשם התורת חטאת שמותר גם לכתחילה לערב מים אלו עם בשר כיון שהחלב כבר נתבטל במים, ועיין בשו"ת רע"א סי' ר"ז בהערה שבסוגרים שהוכיח שגם הרמ"א נתכוין לכך, וכתב הפמ"ג דמשמע שאסור לכתחילה לערב את החלב במים כדי ליתנו בבשר, וכן הוא בשו"ת רע"א סי' ל"ח וסי' ר"ז דמשמע שזה בכלל בטול איסור לכתחילה, ועיין גם במג"א סוף סי' תמ"ז בשם הצמח צדק לגבי יין לבן שהוכחה מראיתו ורוצים לתת בתוכו חלב דאסור אף אם יהיה שישים כנגד החלב דיש לחוש שמא יבוא לשחתו עם בשר והוי מבטל איסור לכתחילה, וגם המג"א שחולק ומתיר משום שאין כוונתו לבטל את החלב אלא רק לתקן היין אבל כשעושה בכוונתו בטול כדי לשחתו עם בשר גם הוא מודה שאסור, ובבדה"ש ע' צ"ה הביא משו"ת הרדב"ז סימן אלף ל"ב שחולק על כך וכתב להתיר לתת מעט חלב בשעת בשול הסוכר ולאוכלו אח"כ עם בשר כיון שיש שישים כנגדו, ואין לאסור משום דאין מבטלין איסור לכתחילה כיון שבשעה שמבטלו אינו אסור אלא האיסור בשעה שאוכלו עם הבשר ואז הוא כבר מבטול, והיה נראה לכאורה שנחלקו האם האיסור הוא דוקא לבטל איסור או שאסור גם לבטל היתר כדי שלא יחול עליו איסור.

ולכאורה יש להביא ראיה לדעת הרדב"ז ממה שכתב הר"ן בשם הרא"ה, ונפסק להלכה בשו"ע סי' ק"ט סעיף ב', דאם נתבטל חר בתרי ורוצה לבשלן יחד ואין שם שישים ואם יבשלם יחד יהיה אסור מותר להרבות עליהם כדי שיעור שישים ולבשלן יחד ואין בזה משום מבטל איסור כיון שכל אחד בפני עצמו מותר ואין כאן איסור, ומוכח שבעודו היתר מותר לבטלו כדי שלא יחול עליו איסור וכדעת הרדב"ז, ועמד על כך בשו"ת רע"א סי' ל"ח וכתב דיש לדחות דשאני התם דהבטול כבר חל עכשיו אלא שאם יבשלם יחד יהיה האיסור חוזר ונעור דבלח בלח בעינן שישים ומה שמרבה עד שישים הוא רק שימשך הבטול ולא יהיה חוזר ונעור.

ויש להביא ראיה לדעת הרדב"ז ממה שמבאר באור"ח סי' תרכ"ז שמותר לכתחילה לערב סכך פסול בתוך סכך כשר בתנאי שיהיה הסכך הכשר רבה עליו ומבטלו והט"ז והמג"א דנו מדוע אין בזה משום אין מבטלים איסור לכתחילה ובאחד התירוצים כתבו בשם המרדכי שמדובר קודם יו"ט שעדיין אינו איסור, והט"ז למד מזה גם לענין

Drying glass to add hot liquids

Note: When pouring hot water from a כלי ראשון into a cup or glass, care should be taken to see that there is no accumulation of liquid in the glass (תכו). Many Poskim do not require drying a glass if a small amount of moisture remains from a previously heated liquid - even if it has cooled off completely (תכו). If it has not cooled off completely, one may even pour from a כלי ראשון on it (as in the "sense", page 294). This is permissible, since it has been cooked completely (תכה).

Example: If a person wants a second cup of hot tea and there is cold liquid remaining in the cup from the first cup of hot tea, he should pour out any accumulation of liquid from the cup. If there is no accumulation of liquid, but the cup is moist from the first serving, according to these Poskim he is not required to dry the cup before pouring in hot water [even if the moisture in the cup is cold] (תכו). [See Note on page 291].

However, if the cup is moist from washing with uncooked water, he is required to dry the cup (תכו).

Drying ladle to use in hot soup

Similarly, if a ladle was used to remove liquid from a pot on the fire, if the liquid in the ladle was cooked completely and is still warm [and the conditions of חוה are present, see F 1] one may return the liquid to the pot. If there is no accumulation of liquid, but the ladle is moist - even if the moisture has cooled off completely, the ladle may be returned to the pot since it was cooked completely (תכה). The halachos of the ladle were discussed in 7.

(תכו) כתבנו עירוי כ"ר דאילו עירוי מכלי שני ע' ס' שי"ח ס' י"ב ומ"ב ס"ק ל"ה
 "דשרי לערות מכ"ש ע"ג דבר לח צונן דה"ל כהדחה בעלמא." כ' בשבה"ש (פתיחה אות י"ס)
 "וכן כשפוכים חמים לתוך כוס והכוס לח משתיה הראשונה ליחסר משום מבשל, ושמעתי
 שהגה"צ מו"ה ארי' לייב מסטאוויסק זצ"ל הי' נזהר שלא לערות חמים לתוך הכוס עד
 שיתנגב, אך לא ראינו לזולתו לרבנן קשישאי דעבדי הכי וגו'." [וכן שמעתי בשם
 מו"ר הגר"א קטלר זצ"ל שהי' נזהר בזה, ובעובדא דא' שעירה מים חמים מכ"ר בכוס
 לטיי"א והיה הכוס לח מהדחת מים צוננים וכיון שלא יבש את הכוס אסר את הטיי"א
 משום דשיל"מ, (ע' תפ"י סוף הל' חמום "ואי"ל דמעט הלח ההוא בטל בס' וגו' "ע"ש)
 וע' בתשובת הגרמ"פ שליט"א בסוף הספר (אות כ"ח ד"ה ובהדיתו) וחילוק זה בין הרבה
 מים למעט מים ע"ש ובד"ה הנה וכו' שם "שלכן בהיו מים רותחין שנצטננו שמעצם הדין
 אין בשול אחר בשול דכן סוברין רוב הפוסקים ודאי לא שייך להחמיר בהטפות ואם יש
 מים הרבה מבושלים שנצטננו יש לאסור לערות עליהו הרבה מים רותחין וגו' "ע"ש].
 וע"ש איך שהאריך בזה ומסיק "שמה שאין מדקדקים לשפוך מכ"ר לתוך כוס לח או תוחבים
 כף לחה לכ"ר יש להם על מה שיסמכו וגו' ומ"מ גם המחמיר בזה אינו מן המתמיהין",
 וע' אג"מ ס"ס צ"ג שאוסר בזה (ע' לעיל הערה קיד, שפן). (תכו) כ' באג"מ (ס"ס צ"ג
 בא"ד והנה) "והנה ערוי מבשל כדי קליפה מדאורייתא וגו' ולכן יש לאסור לערות
 מתוך כלי ראשון רותחין לכלי שהדיתוהו במים קרים שלא נתבשלו ונשארו בו טפים
 שמתבשלים הטפות, ואף שלא נחא ליה יש לאסור וצריך לנגבו וגו' אבל כיון שאין
 בזה שיעור החיובא אף שעכ"פ אסור מדאורייתא משום דחצי שיעור אסור מה"ת יש אולי
 להקל בהדיתו במים קרים שהיו מבושלים ונצטננו כיון דיש סוברין דאין בשול אחר
 בשול אף בלח שנצטנן והוא גם פ"ר דלא נחא ליה, אבל בלא נתבשלו לעולם יש לאסור".
 וכן ע' בס' טפול ילדים (הערה 9) "שמעתי בשם החזו"א שהחמיר לערות מכ"ר על שירי
 כוס תה שנצטנן מטעם דמיקר הדין קי"ל אין בא"ב בדבר לח ואף דאנו מחמירין
 בכה"ג אין להחמיר" וכן ע' שבה"ש שם (מ"ז: ד"ה ובעיקר) מהגרצ"פ "ובעיקר הדבר
 לשפוך חמין לתוך כוס כשהוא עדיין לח משתי' ראשונה, י"ל דבחמין שכבר נרתחו לא
 נחא ליה תו בבשול שני והוי מור"ל דגם רש"י מודה דא"ב א"ב, או נאמר דכיון
 דלרוב ראשונים א"ב א"ב תו לא הוי פ"ר לדעת הט"ז (שי"ו ס"ק ג') דמותר לנעול
 תיבה כשהוא מסתפק אם יש בה זבובים". (תכה) שם. (תכו) שם. (תכו) שם. (תכה) ע'
 לקמן הערה תרמב בענין להוסיף מים לקדירה בשבת. ומש"כ בענין הכף הוא ע"פ מש"כ
 בהערה תכד, וע' תשובת הגרמ"פ שליט"א בסוף הספר (אות כ"ה) [וחילוק זה בין הרבה
 מים למעט מים ע' בהערה תכג מתשובת הגרמ"פ שליט"א בסוף הספר (אות כ"ח)].